

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Jan Vlach

**Ochrana dětské práce – výkon umělecké, kulturní,
sportovní nebo reklamní činnosti dítěte**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Věra Štangová, CSc.

Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 1. srpna 2015

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Jan Vlach

Rád bych poděkoval doc. JUDr. Věře Štangové, CSc., vedoucí mé diplomové práce, za konzultace a poskytnutí cenných rad při psaní této práce. Dále bych chtěl poděkovat JUDr. Janě Paškové, Mgr. Petře Krutilové a Mgr. Stanislavě Strnadové z Generálního ředitelství Úřadu práce České republiky za poskytnutí bohatých materiálů a podkladů k mé práci.

Obsah

Úvod.....	3
I. Historický vývoj právní úpravy dětské práce na českém území	5
1.1. Dětská práce na českém území do roku 1918	5
1.2. Úprava dětské práce v letech 1918 – 1945.....	7
1.3. Dětská práce v právních předpisech mezi lety 1945 – 1989	10
1.4. Právní úprava dětské práce po roce 1989.....	11
II. Právní úprava dětské práce na mezinárodní úrovni	14
2.1. Mezinárodní unie pomoci dětem.....	14
2.2. Organizace spojených národů	15
2.2.1. Dětský fond OSN	16
2.2.2. Mezinárodní organizace práce	20
2.3. Rada Evropy.....	28
2.3.1. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod	29
2.3.2. Evropská sociální charta	29
2.3.3. Revidovaná Evropská sociální charta	32
III. Právní úprava dětské práce v EU	34
3.1. Charta Společenství o základních sociálních právech zaměstnanců	35
3.2. Směrnice Rady č. 94/33/ES, o ochraně mladistvých pracovníků.....	36
3.3. Listina základních práv Evropské unie	41
IV. Současná právní úprava dětské práce v ČR.....	43
4.1. Občanský zákoník 89/2012 Sb.....	43
4.2. Zákoník práce č. 262/2006 Sb.....	48
4.3. Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.....	49
4.3.1. Základní podmínky	49
4.3.2. Povolování výkonu činnosti dítěte	51
4.3.3. Bezpečné podmínky pro výkon činnosti	55
4.3.4. Náhrada škody.....	58
4.3.5. Řízení o zákazu výkonu činnosti dítěte.....	60
4.4. Zákon o inspekci práce č. 251/2005 Sb.....	61

Závěr	64
Seznam použité literatury a zdrojů	66
a) knižní publikace	66
b) články.....	67
c) právní předpisy.....	68
d) internetové zdroje	69
Shrnutí.....	71
Abstract	73
Klíčová slova (key words)	75
Příloha - Formulář žádosti o povolení činnosti dítěte	76

Úvod

Za téma mé diplomové práce jsem si vybral **Ochranu dětské práce – výkon umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte**. Ochrana dětské práce je z mediálního pohledu velmi diskutované téma, byť v českém, potažmo evropském prostoru se s nejhrošími formami dětské práce, tak jak je definuje Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 182, o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhroších forem dětské práce, nesetkáváme.

Cílem této práce je podrobně rozebrat současnou úpravu ochrany dětské práce v České republice s důrazem především na zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který obsahuje právní úpravu výkonu umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dítěte. Hlavním úhlem pohledu bude právní zakotvení ochrany dětí před prací, nikoli pohled sociologický či ekonomický. Tyto náhledy na problematiku dětské práce jsou v této diplomové práci reprezentovány příležitostnými statistikami, které jen dokumentují, jak je dětská práce ve světě stále (bohužel) hojně využívána.

Významně se do oblasti úpravy dětské práce, resp. do úpravy pracovněprávní subjektivity promítlo přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Vlivu tohoto tzv. „nového občanského zákoníku“ na pracovní právo se tato práce také okrajově dotkne.

V kapitole první se pokusím nastínit historický vývoj a pohled na ochranu dětské práce v českých a československých dějinách s důrazem hlavně na první normy upravující dětskou práci, které jsou z dnešního pohledu zajímavé, ačkoli jsou již dávno překonané.

Druhá a třetí kapitola se věnují právní úpravě dětské práce na mezinárodní úrovni a na úrovni Evropské unie. Mezinárodním dokumentům, smlouvám a právním předpisům Evropské unie je věnován v této diplomové práci poměrně velký prostor, jelikož česká právní úprava z těchto mezinárodních a evropských předpisů vychází, byť třeba ne vždy plně využívá všech možností, které jí tyto mezinárodní dokumenty nabízejí. Rozebrány tak budou v této části práce všechny relevantní dokumenty Organizace spojených národů, potažmo jejích přidružených organizací Dětského fondu OSN (UNICEF) a Mezinárodní organizace práce, smlouvy přijaté Radou Evropy a právní předpisy Evropské unie, zejména klíčová Směrnice Rady č. 94/33/ES ze dne 22. 6. 1994, o ochraně mladistvých pracovníků.

A konečně ve čtvrté kapitole se dostávám k rozboru současné právní úpravy dětské práce v České republice. Předmětem rozboru zde budou čtyři hlavní zákony týkající se dané problematiky – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti a zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

Závěrem se pak pokusím porovnat českou právní úpravu s úpravou mezinárodní a evropskou a postihnout některé problémy, které současná úprava vyvolává. Tyto problémy jsou však na první pohled marginální, jelikož právní úprava dětské práce v České republice se zdá být přehledná a jasná.

I. Historický vývoj právní úpravy dětské práce na českém území

1.1. Dětská práce na českém území do roku 1918

Děti byly využívány k práci od nepaměti. Z počátku se však na ně nevztahovala žádná speciální úprava, a tak se jich týkaly běžné předpisy upravující výkon práce. Tyto předpisy se začínají na našem území objevovat od středověku, zejména v oblasti horního práva, v čeledních rádech a cechovních předpisech.¹

Za výraznou změnu, která umožnila vznik zákonodárství o práci, včetně úpravy dětské práce, lze považovat zrušení nevolnictví v roce 1781. Následkem toho se od té doby svobodné obyvatelstvo začalo stěhovat do měst, počala se rozvíjet průmyslová výroba a kapitalistický výrobní způsob.

V 18. století dochází k rozvoji manufaktur. A jelikož rozvoj těchto manufaktur, které byly ve vlastnictví šlechty, ostře kontrastoval s nedostatkem pracovních sil, který souvisel s vázaností pracovní síly v nevolnickém systému na feudálních velkostatecích, docházelo k tomu, že zde pracovali především trestanci, neposlušní poddaní a zpustlé děti. Ty byly za svou práci vydržovány svými rodiči. Jako příklad můžeme uvést známou manufakturu v Bělé pod Bezdězem nebo Horním Litvínově, kde v nuzných podmínkách pracovalo v roce 1775 na 30 dětí. Pracovaly zde pouze za stravu a ubytování bez nároku na mzdu. Netřeba snad dodávat, že nedostatečná strava, špatná hygiena a přetěžování prací měly za následek vysokou úmrtnost. Pracovní podmínky v manufakturách však byly ponechány na vůli podnikatelům. Teprve koncem 18. a začátkem 19. století začínají být vydávány dvorské dekrety, které tuto oblast regulují.²

První předpisy směřující k ochraně zaměstnaných dětí se objevují již za vlády císaře Josefa II. V roce 1786 dvorský dekret stanovil základní požadavky hygieny u pracujících dětí. V téže době byl také zaveden noční klid. Tyto aspekty vedly k položení základů ochranného zákonodárství, které se někdy označuje jako zákonodárství tovární.³

¹ Bělina, M. a kol.: *Pracovní právo*. 6. dopl. a podstatně přeprac. vyd. 2014. Praha: C.H. Beck, 2014, str. 19.

² Malý, K.: *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4., přeprac. vyd., (v nakl. Leges vyd. první). Praha: Leges, 2010, str. 199, 200.

³ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 21.

K další úpravě dětské práce došlo dvorským dekretem z roku 1842. Ten povolil zaměstnávat děti až od 9 let a pouze za předpokladu, že navštěvovaly školu alespoň tři roky, a od 12 let, pokud školu nenavštěvovaly vůbec. Pracovní doba byla pro děti do 12 let stanovena na 10 hodin a pro děti ve věku 12 až 16 let na 12 hodin denně.⁴

Využívání dětské práce upravil v roce 1859 **živnostenský řád č. 227/1859 ř. z.** Ten zakázal zaměstnávat v průmyslových podnicích děti do 10 let a stanovil také maximální délku pracovní doby pro děti mladší 14 let na 10 hodin denně, pro mladší 16 let na 12 hodin. Noční práce (od 21 do 5 hodin) dětí do 16 let byla zakázána úplně, byly umožněny výjimky u nepřetržitých provozů pro děti od 14 do 16 let. Nevýhodou živnostenského řádu z roku 1859 bylo to, že se nevztahoval na zemědělství, lesnictví, hornictví, dopravu, domácí průmysl a další činnosti, při nichž byla dětská práce často využívána. Z průmyslových podniků se pak živnostenský řád vztahoval jen na ty, které zaměstnávaly více než 20 zaměstnanců.⁵ Děti od 10 do 12 let mohly být zaměstnány, jen pokud o to požádal jejich otec.⁶

Další výrazné změny v oblasti zaměstnávání dětí přinesla novela živnostenského řádu z roku 1885. Ta stanovila pracovní dobu dětí mezi 12 – 14 lety na 8 hodin a dětí do 16 let na 11 hodin. Zaměstnávat děti do 12 let v řemeslných podnicích a do 14 let v továrnách bylo zakázáno úplně a děti do 16 let mohly být používány jen k lehčím pracím.⁷

Často byly děti zaměstnávány v hornictví. Pro úpravu pracovních poměrů v hornictví byl v roce 1854 vydán **horní řád č. 146/1854 ř. z.** Tento zákon umožňoval práci dětí takřka neomezeně, protože pouze zavazoval vlastníka dolu k tomu, aby vydal pracovní řád, který se pak musel pod hrozbou peněžité sankce dodržovat.

Dětská práce v oblasti hornictví tak byla omezena až novelou horního řádu zákonem č. 115/1884 ř. z., o úpravě pracovních poměrů v hornictví. Tento zákon byl přijat pod vlivem hornických bouří za lepší pracovní podmínky. V dolech tak od této doby mohly být zaměstnávány děti od 12 let, avšak jen na povrchu a pouze se souhlasem rodičů.

⁴ Malý, K.: *Cit. op.*, str. 200.

⁵ *Taméž*, str. 286.

⁶ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 21.

⁷ Malý, K.: *Cit. op.*, str. 287.

Ministerské nařízení č. 146/1907 ř. z. ponechalo úpravu zaměstnávání dětí v hornictví v platnosti s tím, že se mělo dbát na správné rozdělení pracovní doby, aby nepřekážela školní docházce a aby byly dodržovány přestávky v práci. Dětem byla také zakázána práce v noci v době od 20 do 5 hodin. Dívky do 18 let mohly být zaměstnány jen na povrchu, jinak však bez omezení.

Pod tlakem hornických organizací a díky rozvoji důlní techniky došlo k vyloučení dětské práce v hornictví. Podle vládního zjištění pracovalo v roce 1907 v hornictví jen 18 a v roce 1908 dokonce jen pět dětí.⁸

1.2. Úprava dětské práce v letech 1918 – 1945

Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 došlo sice k recepci dřívějšího rakouského pracovního práva, avšak dochází k výrazným úpravám a doplňkům. Byly zrušeny pracovní a čelední knížky a zákonem č. 91/1918 Sb. z. a n. zavedena osmihodinová pracovní doba. Tento zákon dále obsahoval některé výhody pro děti a mladistvé, např. zákaz noční práce pro osoby mladší 16 let. Na výše zmíněný zákon navázaly v letech 1918 – 1921 další předpisy nejen k ochraně dětské práce, ale týkaly se také práce žen, ochrany mezd, placené dovolené atd.⁹

Nejvýznamnějším zákonem První republiky, který se dotýká probíraného tématu, byl **zákon č. 420/1919 Sb. z. a n., o práci dětí**. Zákon stanovil zákaz práce dětí mladších 12 let. Z tohoto pravidla však existovala výjimka pro děti starší 10 let, které pracovaly v zemědělství nebo pomáhaly v hospodářství. Děti ve věku od 12 do 14 let mohly pracovat pouze v takovém rozsahu, aby nebylo poškozováno jejich zdraví a ohrožován jejich tělesný a duševní vývoj, aby nebyla ohrožena jejich mravnost a také aby výkon práce nepřekážel jejich školním povinnostem.

Prací se v zákoně rozumělo užívání dětí k jakékoli činnosti buď za plat, nebo bez zvláštní odměny, ale ovšem pravidelně. Naopak se za práci dětí nepovažovala aktivita ve

⁸ Malý, K.: *Cit. op.*, str. 289.

⁹ *Tamtéž*, str. 397.

vyučovacím či výchovném procesu, ojedinělé úkony a zaměstnávání vlastních dětí¹⁰ lehkými pracemi a pravidelnými krátkodobými činnostmi v domácnosti.

Zákon obsahoval také ustanovení, která omezovala využívání dětí k práci. Například ve dnech školního vyučování nesměly děti pracovat déle než 2 hodiny. Dále nesměly děti pracovat před vyučováním a po jeho skončení musely mít alespoň hodinový odpočinek, než začaly vykonávat práci. V obdobích školních prázdnin byl počet povolených hodin vyšší. Děti pracující v zemědělství a domácnosti směly pracovat šest hodin, v ostatních oborech nejvýše čtyři hodiny denně. Dětem byla zakázána práce o nedělích a svátcích a měly povinný noční klid. Ten trval od 20 do 7 hodin, pro práci v zemědělství a domácnosti se vyžadoval alespoň 10 hodin trvající nepřetržitý odpočinek mezi směny, nebo noční klid od 20 do 6 hodin. Z ustanovení o omezení pracovní doby mohly být učiněny výjimky, ovšem jen při neodkladných pracích přechodného charakteru nebo z důvodu naléhavé potřeby. Bylo však potřeba tyto výjimky oznámit obecnímu úřadu.

V zákoně se objevil také seznam zaměstnání a provozů, ve kterých bylo zakázáno děti zaměstnávat. Patřily sem například kamenolomy, palírny, doly, brusírny, leštírny kovů, obsluha hnacích strojů, dále práce při pecích a ohni, kácení a štípání dřeva apod. Zákon obsahoval zákaz zaměstnávání dětí v hostinské a výčepní živnosti, kam spadalo i nalévání nápojů a obsluha hostů. Zakázány byly také veřejné produkce a představení. Výjimku z tohoto zákazu mohl udělit okresní školský úřad v případě, že byl na takové akci zvláštní zájem s ohledem na její výchovný vliv.

Mimo jiné obsahoval zákon i ohlašovací povinnost, dozor a sankce za jeho případná porušení. Osoba, která zaměstnala cizí dítě, musela toto oznámit u obecního úřadu, který vedl o dítěti, podniku, způsobu práce a místě výkonu práce úřední záznamy. Do těchto záznamů mohl kdykoli nahlédnout dozorčí orgán. Osoba, která chtěla zaměstnat cizí dítě, musela předem na obecním úřadě požádat o pracovní lístek pro dítě, které chtěla

¹⁰ Ust. § 3 zákona č. 420/1919 Sb. z. a n. definoval vlastní děti takto: „*Vlastní děti podle tohoto zákona jsou děti, které žijí ve společné domácnosti se zaměstnavatelem a jsou s ním do třetího stupně spřízněny nebo sešvakřeny, nebo byly jím přijaty za vlastní nebo za schovance, nebo jsou jeho poručníci. Všechny ostatní jsou děti cizí.*“

zaměstnat. Podmínkou vydání pracovního lístku byl souhlas zákonného zástupce a příslušné školní správy. Lístek měl platnost 1 rok, poté se muselo žádat o jeho obnovení.

K otázce dozoru jen doplníme, že se zřizovaly zvláštní dozorčí orgány. Obecním úřadům, školním správám, živnostenským inspektorům a orgánům ochrany mládeže byla uložena povinnost s těmito dozorčími orgány spolupracovat a pomáhat jim při plnění jejich úkolů. Za porušení zákony hrozily tresty jako peněžitá pokuta, důtka, ale také trest odnětí svobody.

Zákon č. 420/1919 Sb. z. a n. byl na svou dobu velmi moderní zákon. Zaměstnávání dětí řešil až do roku 1965, kdy byl přijat zákoník práce.¹¹

Práce dětí se dotýkaly i mezinárodní smlouvy, které Československá republika v té době ratifikovala. Dá se říci, že v podstatě nebyly v rozporu s úpravou, kterou přinesl zákon č. 420/1919 Sb. z. a n.

V roce 1931 začaly být utvářeny poradní sbory pro ochranu pracující mládeže, které měly informativní a iniciační funkci. Zabývaly se podněty pro zlepšení pracovního zákonodárství týkajícího se mladých lidí a navrhovaly případné změny právní úpravy. V čele národní sítě těchto sborů stál Ústřední poradní sbor pro ochranu pracující mládeže, jehož členy jmenoval ministr sociální péče.

V témže roce byly zákonem č. 131/1931 Sb. z. a n. zřízeny pracovní soudy, které řešily pracovněprávní spory. Do té doby byly spory projednávány obecnými soudy nebo správními úřady.¹²

Velký vliv na vývoj celého pracovního zákonodárství měla světová hospodářská krize, která po roce 1929 narostla do katastrofálních rozměrů. Vliv měla jistě i hrozba 2. světové války po nástupu nacismu v Německu v roce 1933. Pracovní zákonodárství v té době proto výrazně stagnovalo.

Během nacistické okupace našich zemí v letech 1939 až 1945 byly v platnosti ponechány dřívější pracovněprávní předpisy, avšak byly provedeny některé drobné úpravy pracovních podmínek. Objevila se v nich ovšem některá nacistická opatření, např. nucené

¹¹ Novotná, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (1. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 5, str. 3.

¹² Malý, K.: *Cit. op.*, str. 397.

práce, diskriminace v zaměstnání spojená s perzekucí a likvidováním některých skupin obyvatelstva (komunisté, Židé).¹³

Vládními nařízeními č. 190 a 195 z roku 1939 byla zavedena všeobecná pracovní povinnost. Pro osoby od 14 let byly následně vládním nařízením č. 241/1941 Sb. zavedeny pracovní knížky, čímž byla umožněna evidence pracovních sil.¹⁴

1.3. Dětská práce v právních předpisech mezi lety 1945 – 1989

Poté, co byly naše země osvobozeny od nacistické okupace, nebyly předpisy z doby okupace uznány za součást československého právního řádu. Ostatní normy pracovního práva byly ponechány v platnosti vyjma těch ustanovení, která byla v rozporu s ústavou a ústavními principy.

V roce 1965 byl vydán **zákoník práce č. 65/1965 Sb.** s účinností k 1. 1. 1966. Tento zákon tak v oblasti dětské práce nahradil zákon č. 420/1920 Sb. z. a n., o práci dětí. V tomto zákoníku práce byla upravena práce dětí ve věku 15 až 18 let, tedy mladistvých. Úprava činnosti dětí do 15 let však chyběla. Zákoník práce plně reagoval na tehdejší společenskopolitický vývoj. Soukromé podnikání bylo vyloučeno a dětská práce v podstatě neexistovala.¹⁵

Zákoník práce prošel v průběhu let mnoha novelizacemi, které se týkaly rovněž § 11, ve kterém byla obsažena úprava způsobilosti fyzické osoby k právům a povinnostem a k právním úkonům v pracovněprávních vztazích.¹⁶

¹³ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 23.

¹⁴ Malý, K.: *Cit. op.*, str. 468.

¹⁵ Novotná, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (1. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 5, str. 3.

¹⁶ Více o vývoji této úpravy srov. Smetánka, B. *Způsobilost občana k právům, povinnostem a právním úkonům v pracovněprávních vztazích*. Právník, 1979, č. 11, str. 1064 nebo Galvas, M. *K úpravě právní subjektivity v pracovním právu ve vztahu k návrhu nového občanského zákoníku*. Právník, 2006, č. 9, str. 1063.

1.4. Právní úprava dětské práce po roce 1989

Po roce 1989 s nástupem tržní ekonomiky dochází k rozvoji malých a středních podniků. V těchto podnicích začínají být činné také děti do 15 let. Často se jednalo o práci o prázdninách, zejména distribuci propagačních materiálů, letáků, novin, práci u čerpacích stanic. Šlo zpravidla o děti ve věku okolo 12 let, které pracovaly mj. i v malých provozovnách, v pohostinství, ve službách, v řemeslnictví, v zemědělství a také v rodinných firmách.

Děti ovšem nepůsobily jen v těchto oblastech, ale působily i v umělecké, kulturní či sportovní sféře, objevovaly se v reklamách atd. Všechny tyto oblasti nebyly pro děti do 15 let nijak právně regulovány, a to nejen z hlediska pracovních podmínek a odměňování, ale ani z hlediska ochrany jejich příznivého fyzického a duševního vývoje.

Právní předpisy však neumožňovaly, aby osoba mladší 15 let vstoupila do pracovněprávního vztahu. „Pracovněprávní vztah“ tak vznikal např. uzavřením smluv podle občanského zákoníku (nepojmenovaná smlouva podle § 51, smlouva o dílo) nebo podle autorského zákona, pokud přirozeně nějaká smlouva o práci vůbec uzavřena byla.

Tyto smlouvy uzavírali rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dětí. Finanční odměna dítěte za vykonanou práci, která v řadě případů neodpovídala hodnotě vykonané práce, pak byla právě rodičům nebo těmto jiným osobám vyplácena. Pochopitelně pokud tedy byla vyplácena.

Především však nebyly děti při výkonu těchto činností nijak chráněny s ohledem na jejich tělesný a duševní růst, ani s ohledem na možné dlouhodobé důsledky, které jsou spojeny např. s pracovními úrazy a jejich odškodňováním.¹⁷ Dětem pochopitelně nemohly vznikat ani jiné pracovněprávní nároky (např. pracovní volno při překážce v práci).

Fakticky se tak jednalo o obcházení zákona, jelikož většina této dětské práce měla charakter závislé činnosti, která nemohla být vykonávána podle smlouvy dle občanského zákoníku, nýbrž podle zákoníku práce. Ten však, jak zmiňujeme výše, zaměstnávání osob do 15 let neupravoval.¹⁸

¹⁷ Novotná, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (I. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 5, str. 4.

¹⁸ Jouza, L. *Práce dětí ve světle práva EU*. Právo a rodina, 2003, č. 11, str. 20.

Tyto důvody, a také proto, že Česká republika vstupovala 1. 5. 2004 do Evropské unie, a s ohledem na to musela být česká právní úprava (nejen) dětské práce zesouladěna s právem Evropských společenství, si vyžádaly komplexní úpravu pracovní činnosti dětí mladších 15 let.

S účinností od 1. 10. 2004 byl proto vydán nový **zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.** Zákon zapracovává požadavky směrnice Rady ze dne 22. 6. 1994 č. 94/33/EC, o ochraně mladých lidí při práci a je tak plně v souladu s evropským právem. Tento nový zákon o zaměstnanosti nahradil 2 dřívější zákony – zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti a zákon č. 9/1991 Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů České republiky na úseku zaměstnanosti.

Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. obsahuje zákaz práce dětí do 15 let, když stanoví, že dítěti je povolena pouze umělecká, kulturní, reklamní a sportovní činnosti za podmínek tohoto zákona. Nemluví se tak zde o práci dětí, jelikož se nejedná o pracovněprávní vztah uzavřený podle zákoníku práce, ale o činnost dítěte.¹⁹

V souvislosti s přijetím nového zákona o zaměstnanosti byl novelizován i zákoník práce, kde se v mnohokrát novelizovaném § 11 odst. 2 objevil výslovný zákaz práce dětí ve věku do 15 let nebo sice starších 15 let, ale bez ukončené povinné školní docházky. V zákoně pak následoval odkaz na výkon činností dítěte podle zákona o zaměstnanosti.²⁰

V roce 2006 byl přijat nový **zákoník práce č. 262/2006 Sb.**, který je platný a účinný dodnes. Ten obsahoval zákaz dětské práce nejprve ve svém § 2 odst. 6 (ve znění od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2011) a poté v § 346a (ve znění od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013). Zákaz práce dětí byl koncipován stejně jako ve starém zákoníku práce.²¹

V českém soukromém právu došlo v posledních letech k mimořádně významné události – k rekodifikaci soukromého práva. Změny se dotýkají všech oblastí soukromého práva, tedy i práva pracovního.

¹⁹ Více o zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti v příslušné kapitole, kde je zákon podrobně rozebírán.

²⁰ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 21. 3. 2015].

²¹ Zákon č. 262/2006 Sb, zákoník práce. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 21. 3. 2015].

Dnem 1. 1. 2014 nabyl účinnosti nový **občanský zákoník č. 89/2012 Sb.**²² Téhož dne nabyl účinnosti i nezbytný tzv. změnový zákon č. 303/2013 Sb., jehož část 67. se týká změn v zákoníku práce.²³

Našeho tématu se dotýká především zrušení § 346a zákoníku práce a přesun této úpravy do § 34 občanského zákoníku. Tento paragraf obsahuje zákaz výkonu závislé práce nezletilými mladšími 15 let nebo nezletilými, kteří ještě neukončili povinnou školní docházku. A opět následuje odkaz na výkon činnosti dítěte v zákoně o zaměstnanosti. Jedná se tedy o totéž ustanovení, jako obsahoval zákoník práce, pouze s terminologickými změnami v duchu občanského zákoníku.

Občanský zákoník nově také upravuje veškeré statusové věci, tedy i způsobilost k právům a povinnostem (právní osobnost) a způsobilost k právním jednáním (svéprávnost) v pracovněprávních vztazích. Této, ale i dalším novinkám, které přinesl občanský zákoník, se ale budeme věnovat až v příslušné kapitole.

²² Dále jen „občanský zákoník“, není-li uvedeno jinak.

²³ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 34.

II. Právní úprava dětské práce na mezinárodní úrovni

Normy mezinárodního práva výrazně ovlivňují obsah norem vnitrostátních. Pronikání norem mezinárodních do vnitrostátního práva je důsledkem stále sílicí migrace obyvatelstva mezi jednotlivými státy a také důsledkem snah upravit základní lidská práva na širší než národní úrovni a tím jednotlivé národní úpravy unifikovat a přizpůsobovat.

Podle čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal souhlas Parlament a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu. Stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

Na následujících stránkách se na některé mezinárodní smlouvy a další dokumenty zaměříme.

2.1. Mezinárodní unie pomoci dětem

Roku 1920 byla v Ženevě založena **Mezinárodní unie pomoci dětem** (*Union Internationale de Secour des Enfant, UISE*), která z počátku především shromažďovala prostředky na pomoc dětem postižených válkou.

V roce 1923 připravila UISE dokument nazvaný Deklarace práv dítěte, jenž byl o rok později projednán na Valném shromáždění Společnosti národů a vstoupil do širokého povědomí jako **Ženevská deklarace práv dítěte**. Ačkoli tento dokument nemá mezinárodněprávní závaznost, tak se stal osnovou a prvním právním programem rodícího se systému mezinárodní ochrany dítěte.

Ženevská deklarace práv dítěte obsahuje celkem pět požadavků vyjádřených formou závazků, aby se posílila jejich společenská a mravní naléhavost. Prvním požadavkem je poskytnutí dítěti možnost normálního tělesného a duševního růstu. Druhý a třetí závazek apeluje na pomoc dětem v tíživých sociálních situacích, kterými mohou být hlad, nemoc, ztráta rodinného prostředí, válka či živelná pohroma. Čtvrtou zásadou je nutnost přípravy dítěte k samostatnému životu a ochrana před hospodářským a jiným

vykořisťováním. A konečně pátý princip se zabývá výchovou dítěte, která by měla směřovat k porozumění, snášenlivosti a pomoci bližnímu.²⁴

Deklarace naplnila svoji stimulační úlohu ve vztahu k národním právním řádům, ale i k mezinárodnímu právu. Dala podnět k regulaci práv dítěte v řadě států v oblasti práva občanského, správního, trestního a inspirovala přijetí dalších mezinárodních dokumentů. Podle Jílka²⁵ požadavky deklarace nepostrádají nadčasový ráz, což je vyjádřeno tím, že dítě ke svému vývoji potřebuje zvláštní společenské a právní záruky.

2.2. Organizace spojených národů

Předchůdkyní **Organizace spojených národů** (*The United Nations, UN*)²⁶ byla **Společnost národů** založená mírovou smlouvou uzavřenou roku 1919 ve Versailles. Jejím hlavním cílem byla podpora mezinárodní spolupráce a dosažení míru a bezpečnosti. Jelikož se jí však nepodařilo zabránit 2. světové válce, tak ukončila svoji činnost.

Roku 1945 byla na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání v San Francisku vypracována **Charta OSN**. Chartu podepsali 26. června 1945 zástupci 50 zemí. OSN pak oficiálně vznikla 24. října 1945, kdy byly Charta ratifikována Čínou, Francií, Sovětským svazem, USA, Velkou Británií a většinou dalších signatářských zemí. V současnosti má OSN 193 členských států.

V návaznosti na Chartu OSN dne 10. 12. 1948 přijalo a vyhlásilo Valné shromáždění OSN **Všeobecnou deklaraci lidských práv**, v níž jsou komplexně obsažena lidská práva, včetně práv dítěte. V čl. 25 odst. 2 se matce a dítěti přiznává nárok na zvláštní péči a pomoc, přímo se však práce či obdobné činnosti dětí netýká. Přestože se opět jedná o pouhou deklaraci bez mezinárodněprávní závaznosti, její především morální význam je neopomenutelný.²⁷

Z dalších dokumentů, které měly vliv na vytváření současného katalogu lidských práv a které vydala OSN, zmiňme především **Mezinárodní pakt o občanských**

²⁴ Jílek, D. *Stručná geneze mezinárodní ochrany dítěte*. Právník, 1990, č. 4, str. 365.

²⁵ *Tamtéž*, str. 366.

²⁶ Dále jen „OSN“.

²⁷ *Tamtéž*, str. 366.

a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Oba tyto pakty byly vydány v roce 1966 (vyhlášeny pod č. 120/1979 Sb.). Tyto dokumenty již jsou právně závazné a obsahově korespondují s Deklarací práv dítěte z roku 1959, o které bude řeč dále.

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech ve svém čl. 10 odst. 3 uvádí, že by měla být činěna zvláštní opatření pro ochranu a pomoc všem dětem a mládeži bez jakékoli diskriminace na základě rodinného původu nebo jiných podmínek. Děti a mládež by měly být ochraňovány před hospodářským a sociálním vykořisťováním. Jejich zaměstnávání prací, která by škodila jejich morálce či zdraví nebo byla nebezpečná jejich životu, nebo by mohla brzdit jejich normální vývoj, by měla být trestná podle zákona. Státy by měly také stanovit věkovou hranici, pod kterou by dětská námezdní práce měla být zakázána a trestána podle zákona.²⁸

Charta OSN ustavuje těchto šest základních orgánů OSN: *Valné shromáždění, Radu bezpečnosti, Ekonomickou a sociální radu, Poručenskou radu, Mezinárodní soudní dvůr a Sekretariát OSN*. Celé společenství OSN je však daleko širší, zahrnuje 15 agentur a řadu programů a jiných orgánů.²⁹

Mezi hlavní struktury OSN, které se zabývaly a zabývají dětskou prací, patří Dětský fond OSN a Mezinárodní organizace práce.

2.2.1. Dětský fond OSN

Hrozivá situace, ve které byly děti v poválečných letech, vedla mezinárodní společenství k organizování celosvětové pomoci dětem. Rezolucí Valného shromáždění OSN z roku 1946 byl založen Mimořádný mezinárodní fond na pomoc dětem, jehož prvotním posláním bylo poskytovat zdravotní a technické služby, především dětem v Evropě. V roce 1953 se tento fond změnil na stálou agenturu OSN a přijal název **Dětský fond OSN** (*United Nations International Children's Emergency Fund, UNICEF*). Během

²⁸ Vyhláška Ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 23. 3. 2015].

²⁹ Organizační struktura OSN. In: *Informační centrum OSN v Praze* [online]. UNIC, © 2015 – [cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/organizacni-struktura/>.

vývoje se poslání UNICEF postupně změnilo a tento fond se stal nejuživnější organizací, která hájí zájmy a potřeby dětí.³⁰

UNICEF řídí *Výkonná rada* tvořená zástupci 36 zemí, která řídí činnost, programy a financování fondu. Sídlo fondu je v New Yorku. Dětský fond OSN každoročně vydává Zprávu o situaci dětí ve světě.³¹

V rámci UNICEF fungují programy, které se zaměřují na vyhledávání dětských pracovníků a které se snaží pomáhat nejen obětem této činnosti, ale jednat také s vládami jednotlivých zemí a obchodníky tak, aby byla dětská práce eliminována.

2.2.1.1. Deklarace práv dítěte

20. listopadu 1959 byla Valným shromážděním OSN přijata **Deklarace práv dítěte**, která navázala na myšlenky obsažené v Ženevské deklaraci práv dítěte a prohloubila a rozvinula obsah těchto myšlenek. Práva, která jsou v dokumentu dětem přiznána, jsou formulována přesvědčivěji a precizněji a mají vyšší právní kulturu. Deklarace obsahuje preambule a celkem 10 zásad.³² V preambuli je odkazováno na Chartu OSN, Všeobecnou deklaraci lidských práv, Ženevskou deklaraci práv dítěte.

Z pohledu této práce nejvýznamnější zásadou je zásada č. 9. Ta stanoví, že dítě má být chráněno před všemi formami nedbalosti, krutosti a vykořisťování. Dítě nesmí být předmětem obchodu v žádné podobě.

Klíčovým ustanovením této deváté zásady je požadavek na to, aby dítě nebylo přijato do zaměstnání před dosažením přiměřeného minimálního věku. V žádném případě také není dovoleno vnucovat nebo povolit výkon jakéhokoli povolání nebo zaměstnání, jež by mohlo škodit zdraví dítěte, jeho výchově, anebo by bylo na překážku jeho tělesnému, duševnímu nebo morálnímu vývoji.³³

Deklarace obsahuje konkrétní formulace práv dítěte. Přesto se v ní však objevují i postuláty, které potvrzují její nezávazný charakter a dávají dokumentu spíše

³⁰ Jílek, D. *Stručná geneze mezinárodní ochrany dítěte*. Právník, 1990, č. 4, str. 366.

³¹ Vše o OSN. In: *Informační centrum OSN v Praze* [online]. UNIC, © 2015 – [cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/vse-o-osn-organy.pdf>.

³² Jílek, D. *Stručná geneze mezinárodní ochrany dítěte*. Právník, 1990, č. 4, str. 366.

³³ Deklarace práv dítěte. In: *Informační centrum vlády* [online]. ICV, © 2012 – 2014 [cit. 21. 3. 2015] Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/tema/deklarace-prav-ditete-63749/tmplid-560/>.

proklamativní charakter. Významné je především to, že deklarace uceleně traktuje ta práva dětí, která vyjadřují jejich základní potřeby a zájmy. Z hlediska vývoje mezinárodněprávní úpravy dětských práv představuje deklarace významný milník a impuls na cestě k dalším, závazným dokumentům, mezi něž patří např. oba mezinárodní pakty o lidských právech z roku 1966.³⁴

2.2.1.2. Úmluva o právech dítěte

Na Deklaraci práv dítěte navázala **Úmluva o právech dítěte**, kterou Valné shromáždění OSN přijalo 20. listopadu 1989. Byla podepsána všemi členskými státy OSN, ne všechny ji však ratifikovaly. Úmluva vstoupila v platnost 2. září, tedy 30. den po uložení 20. ratifikační listiny, jak stanoví čl. 49 Úmluvy. Česká a Slovenská Federativní republika Úmluvu podepsala 30. září 1990, ratifikovala ji a pro ČSFR vstoupila Úmluva v platnost 6. ledna 1991. V české Sbírce zákonů je Úmluva publikována pod č. 104/1991 Sb. Po rozpadu federace oznámila Česká republika depozitáři, že se nadále cítí být touto mezinárodní smlouvou vázána.

V současné době k této úmluvě přistoupilo 194 států, a lze ji tedy považovat za mezinárodní smlouvu s nejvyšším počtem smluvních stran. Podle Bayerové³⁵ vyjadřuje tento vysoký počet smluvních stran i negativní stránku celé Úmluvy. Formulace některých ustanovení jsou koncipovány příliš obecně, neurčitě či vágně. V Úmluvě převažují závazky na výsledek, což jsou závazky, kdy je ponecháno na vůli a uvážení jednotlivých smluvních států, jaká opatření k realizaci této smlouvy přijmou.

Úmluva se skládá ze tří částí. Kromě preambule ji tvoří hmotně právní normy (část I – články 1 až 41) a procesní pravidla (části II a III – články 42 až 54).³⁶ V preambuli je vyjádřen odkaz k Chartě OSN, Všeobecné deklaraci lidských práv, k mezinárodním paktům o lidských právech, k Ženevské deklaraci práv dítěte, k Deklaraci práv dítěte a k dalším mezinárodním smlouvám a dokumentům.

Ve svém článku 1 obsahuje Úmluva klíčovou definici dítěte. Dítětem se rozumí každá lidská bytost, která je mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jež se na dítě

³⁴ Jílek, D. *Stručná geneze mezinárodní ochrany dítěte*. Právník, 1990, č. 4, str. 367.

³⁵ Bayerová, M. *Obecná charakteristika Úmluvy o právech dítěte*. Právo a rodina, 2000, č. 5, str. 8.

³⁶ Jílek, D. *Stručná geneze mezinárodní ochrany dítěte*. Právník, 1990, č. 4, str. 370.

vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve. Jak je patrné z této formulace, hranice není pro státy obligatorní, a je tedy na uvážení jednotlivých zákonodárců, jak otázku nabytí zletilosti upraví.

Smluvní státy se v čl. 2 zavazují respektovat a zabezpečovat bez jakékoliv diskriminace práva stanovená v této úmluvě každému dítěti, které se nachází pod jejich jurisdikcí.

Fundamentální z pohledu úpravy práce dětí jsou články 32 až 34. V článku 32 odst. 1 státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo dítěte na ochranu před hospodářským vykořisťováním a před vykonáváním jakékoli práce, která může být pro dítě nebezpečná nebo může bránit jeho vzdělávání, anebo která by škodila zdraví dítěte nebo jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji.

V odst. 2 téhož článku se smluvní státy zavazují k přijmutí zákonodárných, správních, sociálních a výchovných opatření k zabezpečení provedení čl. 32. Demonstrativně je uveden výčet konkrétních opatření, která mají státy provést. Patří sem stanovení nejnižší věkové hranice nebo hranice pro vstup do zaměstnání, stanovení odpovídající úpravy pracovní doby, pracovních podmínek a odpovídající pokuty nebo jiné sankce k účinnému zabezpečení plnění čl. 32.

V čl. 33 se státy zavazují přijmout nezbytná opatření k ochraně dětí před nezákonným užíváním narkotických a psychotropních látek a k zabránění využívání dětí při jejich nezákonné výrobě a obchodování s těmito látkami. Článek 34 pak obsahuje závazek smluvních států chránit děti před všemi formami sexuálního vykořisťování a zneužívání včetně toho, že přijmou opatření k zabránění využívání dětí k prostituci nebo v pornografii.³⁷

Z procesních pravidel jsou důležité především článek 42 a 43. Čl. 42 ukládá smluvním státům povinnost informovat o zásadách a ustanoveních této úmluvy veřejnost.

Na základě čl. 43 Úmluvy vznikl Výbor pro práva dítěte. Výbor se skládá ze skupiny nezávislých odborníků (původně jich bylo 10, dnes jich je 18). Poprvé se sešel v roce 1991. Jeho jedinou pravomocí je však pouze podle čl. 44 přijímat zprávy od

³⁷ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 22. 3. 2015].

smluvních států. Podle tohoto článku mají smluvní státy povinnost předkládat Výboru zprávy o opatřeních přijatých k uvedení práv v této úmluvě k životu a o pokroku, jehož bylo při užívání těchto práv dosaženo. První zprávu je nutno předložit do dvou let ode dne, kdy se stát stal smluvní stranou Úmluvy. Další zprávy se předkládají každých pět let. V Úmluvě zcela chybí možnost Výboru přijímat a projednávat individuální stížnosti, kterými by se mohli jednotlivci domáhat svých práv chráněných touto úmluvou. Kontrolní mechanismus je tedy slabý a nedostatečný a má za následek nevytížitelnost Úmluvy.³⁸

K Úmluvě byly přijaty tři opční protokoly. Česká republika ratifikovala dva z nich. Prvním je Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů. Česká republika přistoupila k tomuto protokolu, který mj. zavazuje státy, aby do ozbrojených sil nepovolávaly mládež do 18 let, v roce 2002. Druhým je Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii, což jsou jedny z nejhorších z forem dětské práce. Česká republika ho ratifikovala v roce 2013.

I přes určité nedostatky je Úmluva o právech dítěte velkým krokem vpřed a jde o velmi významný dokument. Jedná se totiž o první právně závaznou normu mezinárodního práva, která je věnována pouze dětem a zároveň chrání celý katalog jejich práv. Také vzhledem ke své nevytížitelnosti představuje Úmluva pouze minimální standard ochrany dětských práv a je pouze na smluvních státech, jak se k realizaci této úmluvy postaví.

2.2.2. Mezinárodní organizace práce

Jak již jsme zmínili výše, mírovou smlouva z Versailles byla roku 1919 založena Společnost národů. Tato smlouva ale také obsahovala články 23 až 25, ve kterých členové Společnosti národů deklarovali svou snahu zabezpečit a zachovávat slušné a lidské pracovní podmínky pro muže, ženy a děti na vlastním území a v zemích, s nimiž jsou v obchodním a průmyslovém styku. K tomuto cíli se zavázali zřídit potřebné mezinárodní organizace.³⁹

³⁸ Bayerová, M. *Obecná charakteristika Úmluvy o právech dítěte*. Právo a rodina, 2000, č. 5, str. 9.

³⁹ Novotná, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (1. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 5, str. 1.

Tak také roku 1919 vznikla **Mezinárodní organizace práce** (*International Labour Organisation, ILO*)⁴⁰, jejímiž členy se staly členské země Společnosti národů a do jejíž působnosti patřila také úprava pracovních podmínek dětí.

Během 2. světové války MOP dočasně přerušila svou činnost, aby se následně po skončení války v roce 1946 stala první přidruženou organizací k nově vzniklé Organizaci spojených národů.

Všechny orgány MOP fungují na principu tripartity. Jsou složeny ze tří složek, tj. z představitelů vlád, představitelů zaměstnavatelů a představitelů zaměstnanců každého členského státu.

Mezi hlavní orgány MOP patří *Mezinárodní konference práce, Správní rada* a *Mezinárodní úřad práce*. Nejvyšším orgánem je Mezinárodní konference práce, jež se každoročně schází v Ženevě.

Za celou dobu své existence přijala MOP celou řadu mezinárodních smluv a doporučení, z nichž o některých bude na následujících řádcích řeč. Některé orgány vydávají i rezoluce, které však stejně jako doporučení nejsou právně závazné.

Kromě činnosti normotvorné je významnou součástí působnosti MOP i činnost kontrolní, která obsahuje prvek donucení členského státu k plnění povinnosti. Významná je i činnost poradenská, publikační a výchovná.⁴¹

A právě v jedné ze svých publikací *Accelerating action against child labour* (2010)⁴² pak rozlišuje MOP tři druhy dětské práce:

- *Děti v zaměstnání (Children in employment)*: tato kategorie zahrnuje veškeré ekonomické aktivity prováděné dětmi nejméně 1 hodinu během daného období. Jedná se o práci placenou i neplacenou, uvnitř rodiny, práci formální i neformální.
- *Děti vykonávající dětskou práci (Children in child labour)*: tato kategorie je podmnožinou kategorie „Děti v zaměstnání“ a zahrnuje práci dětí, které ještě nedosáhly požadovaného věku pro danou práci a děti vykonávající nejhorší dětskou práci.

⁴⁰ Dále jen „MOP“.

⁴¹ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 40.

⁴² Acceleration action against child labour: ILO Global report on child labour 2010. In: *International Labour Organization* [online]. ILO, © 1996 – 2006 [cit. 22. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/ipeinfo/product/viewProduct.do?productId=13853>.

- *Nebezpečná práce prováděná dětmi (Hazardous work by children)*: zde se jedná o práce, které mají vliv na bezpečnost, zdraví a mravní vývoj dětí. Jsou zde zahrnuty noční práce, dlouhé pracovní směny, vystavení fyzickému, psychickému nebo sexuálnímu zneužívání a práce v nepříznivých podmínkách.

V dalším svém dokumentu *Marking progress against child labour* (2013)⁴³ MOP poskytuje celou řadu zajímavých statistických údajů. Zmiňme zde alespoň několik základních:

- Celkový počet dětí trpících dětskou prací se od roku 2000 do roku 2012 snížil z 246 na 168 milionů dětí na celém světě. 85 milionů těchto dětí vykonává nebezpečnou práci. Počet zaměstnaných dětí, tedy té širší kategorie dětské práce, byl v roce 2012 přibližně 246 milionů.
- Nejvíce pracuje dětí v Asii a Tichomoří – téměř 78 milionů. Největší procento ze všech dětí ve svém regionu však pracuje v Subsaharské Africe – 21 procent.
- Odvětvím, kde jsou děti nejčastěji zaměstnány, je zemědělství. Pracuje v něm přibližně 98 milionů dětí. Dalšími problematickými odvětvími jsou služby (54 milionů) a průmysl (12 milionů).
- Větší pokles v počtu pracujících dětí zaznamenaly dívky – 40 % pokles vůči 25 % poklesu u chlapců.

Z iniciativy MOP vznikl v roce 1992 **Mezinárodní program na odstranění dětské práce** (*International Programme of the Elimination of Child Labour, IPEC*). Cíle odstranění dětské práce chce dosáhnout především podporou možností jednotlivých států, kterých se tento problém týká, a také podporou celosvětového hnutí proti dětské práci.⁴⁴

V roce 2002 vyhlásila Mezinárodní organizace práce 12. červen Mezinárodním dnem boje proti dětské práci.

⁴³ Marking progress against child labour – Global estimates and trends 2000 – 2012. In: *International Labour Organization* [online]. ILO, © 1996 – 2015 [cit. 22. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_221513/lang--en/index.htm.

⁴⁴ Více o IPEC lze nalézt zde: About IPEC. In: *International Labour Organization* [online]. ILO, © 1996 – 2015 [cit. 22. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/ipec/programme/lang--en/index.htm>.

2.2.2.1. Úmluvy MOP o minimálním věku pro vstup do zaměstnání

Již na první konferenci MOP ve Washingtonu roku 1919 byla přijata Úmluva č. 5, o nejnižším věku v průmyslu. Podle této úmluvy nesměly být děti mladší 14 let zaměstnávány v průmyslových podnicích, ať už se jednalo o podniky veřejné či soukromé, s výjimkou těch, kde byli zaměstnáváni pouze členové stejné rodiny. Ve Sbírce zákonů a nařízení byla tato úmluva spolu s dalšími smlouvami vyhlášena v roce 1922 pod č. 81 a 82/1922 Sb. z. a n.

Dalšími přijatými mezinárodními smlouvami byly Úmluva č. 7, o nejnižším věku na moři (1920), Úmluva č. 15, o nejnižším věku pro obsluhy plachet a topiče (1921) a Úmluva č. 10, o nejnižším věku v zemědělství (1921). Ta například zakazovala práci dětí mladších 14 let v zemědělských podnicích po dobu školního vyučování. Vyhlášena byla ve Sbírce zákonů a nařízení pod č. 98/1924 Sb. z. a n.⁴⁵

Do začátku 2. světové války bylo přijato ještě několik dalších úmluv. Jednalo se o Úmluvu č. 33, o minimálním věku pro vstup do ostatních neprůmyslových povolání (1932), Úmluvu č. 58, o nejnižším věku na moři (revidované, 1936), Úmluvu č. 59, o nejnižším věku v průmyslu (revidované, 1937), Úmluvu č. 60, o minimálním věku pro vstup do ostatních neprůmyslových povolání (revidované, 1937).

Roku 1959 byla přijata Úmluva č. 112, o nejnižším věku pro rybáře a v roce 1965 Úmluva č. 123, o minimálním věku pro práci pod zemí v dolech. Tato smlouva, která určuje minimální věk pro práci v dolech na 16 let, byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 507/1990 Sb.

Jak je patrné z výčtu těchto smluv, tak postupem času byly revidovány a nahrazovány novými. V roce 1973 byly tyto smlouvy nahrazeny **Úmluvou č. 138, o minimálním věku pro přístup do zaměstnání**. K jejímu provedení bylo přijato ještě **Doporučení č. 146**. V rámci MOP byla tato smlouva zařazena mezi 8 prioritních smluv o základních lidských právech.⁴⁶

Česká republika Úmluvu č. 138 ratifikovala poměrně pozdě až v roce 2007, tedy až poté, co nový zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. a související změny zákoníku práce

⁴⁵ Novotná, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (1. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 5, str. 1.

⁴⁶ Novotná, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (2. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 6, str. 18.

č. 65/1965 Sb. uvedly náš právní řád do souladu (nejen) s touto smlouvou. Ve Sbírce mezinárodních smluv je publikována pod č. 24/2008 Sb. m. s.⁴⁷ V současnosti má tato klíčová úmluva 167 smluvních stran. Neratifikovaly ji např. Austrálie, Kanada, USA, Mexiko a další státy.

Podle čl. 1 se každý členský stát, pro který je tato úmluva platná, zavazuje k provádění vnitrostátní politiky, která zajistí účinné odstranění dětské práce a postupné zvyšování nejnižšího věku pro vstup do zaměstnání či výkon práce na úroveň slučitelnou s nejplnějším tělesným a duševním rozvojem mladistvých.

V čl. 2 je uložena státům povinnost stanovit v prohlášení připojeném k jejich ratifikaci nejnižší věk pro vstup do zaměstnání či výkon práce na jeho území a v dopravních prostředcích registrovaných na jeho území. Takový nejnižší věk však nesmí být nižší než věk, ve kterém končí povinná školní docházka, a v žádném případě nižší než 15 let. Jedinou výjimku jsou země s nedostatečně rozvinutým hospodářstvím a vzdělávacím systémem, které mohou stanovit nejnižší věk na 14 let. Česká republika v souladu s tímto článkem stanovila nejnižší věk pro vstup do zaměstnání na 15 let.

Článek 3 obsahuje ustanovení o zaměstnáních a výkonech prací, které mohou svojí povahou ohrozit zdraví, bezpečnost nebo mravnost mladistvých. Nejnižší věk pro vstup do takového zaměstnání nesmí být nižší než 18 let. Stanovit druhy těchto prací a zaměstnání je svěřeno vnitrostátnímu zákonodárství. V České republice je v současnosti tímto předpisem vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání.

Úmluva se nevztahuje na práci vykonávanou dětmi a mladistvými ve školách v rámci všeobecného, odborného či technického vzdělávání nebo v jiných školicích zařízeních.

V čl. 7 je vnitrostátnímu zákonodárství umožněno povolit zaměstnávání dětí ve věku 13 až 15 let pro tzv. lehké práce. To jsou takové práce, které nejsou škodlivé pro

⁴⁷ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 24/2008 Sb. m. s., o Úmluvě o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání (Úmluva 138). In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 23. 3. 2015].

zdraví a vývoj dítěte a které dítěti nebrání ve školní docházce nebo účasti na programech pro volbu profese či odbornou výchovu. Rozvojové země mohou stanovit věk pro výkon lehkých prací na 12 až 14 let.

Dle čl. 8 je možné ze zákazu zaměstnání nebo práce povolit výjimky např. pro účast na uměleckých představeních. Toto povolení musí stanovit počet hodin a pracovní podmínky, za nichž je práce povolena.

Vnitrostátnímu zákonodárství je dále stanoveno, že má určit příslušný orgán, který přijme všechna potřebná opatření včetně přiměřených sankcí k realizaci ustanovení této smlouvy.

2.2.2.2. Úmluva č. 182, o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce

Pro další ochranu práce dětí byla v červnu roku 1999 přijata **Úmluva č. 182, o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce** a k jejímu provedení také **Doporučení č. 190**.⁴⁸ V tuto chvíli má Úmluva č. 182 celkem 176 smluvních stran a je MOP také řazena mezi smlouvy s nejvyšší prioritou.

Česká republika tuto mezinárodní smlouvu ratifikovala v roce 2001 a vstoupila pro nás v platnost 19. června 2002. Ve Sbírce mezinárodních smluv byla publikována pod č. 90/2002 Sb. m. s.⁴⁹

Úmluvu tvoří preambule a 16 článků. V preambuli státy vyjadřují potřebu doplnit dokumenty MOP, které zakotvují minimální věk pro vstup do zaměstnání, ale také nutnost přijmout nové nástroje k zákazu a odstranění těch nejhorších forem dětské práce. Návaznost by tyto nástroje měly mít především na garanci bezplatného vzdělávání. V preambuli se již tradičně odkazuje na Úmluvu o právech dítěte.⁵⁰

⁴⁸ Novotná, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (2. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 6, str. 19.

⁴⁹ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 90/2002 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce (Úmluva č. 182). In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 24. 3. 2015].

⁵⁰ Bayerová, M. *Úmluva o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce*. Právo a rodina. 2003, č. 5, str. 4.

Čl. 1 ukládá smluvním státům přijmout okamžitá a účinná opatření k provedení zákazu a odstranění nejhorších forem dětské práce. Důraz je kladen především na bezodkladnost přijatých opatření a také na jejich efektivitu.

V druhém článku obsahuje Úmluva definici dítěte. Pro účely této smlouvy je dítětem každá osoba mladší 18 let.

A konečně v článku 3 je definován pojem nejhorší formy dětské práce. Patří sem:

- a) všechny formy otroctví nebo podobných praktik, jako je prodej a obchodování s dětmi, poddanství pro dluhy a nevolnictví a nucená nebo povinná práce, včetně nuceného nebo povinného najímání dětí k účasti v ozbrojených konfliktech;
- b) užívání, získávání, nabízení dítěte k prostituci, k výrobě pornografie nebo pro pornografická představení;
- c) užívání, získávání, nabízení dítěte k nezákonným činnostem, zejména k výrobě a obchodování s drogami;
- d) práce, které svou povahou nebo okolnostmi, za nichž je vykonávána, je schopna poškodit zdraví, ohrozit bezpečnost nebo morálku dětí.

Tyto nejhorší formy dětské práce MOP dělí na bezpodmínečně nejhorší formy dětské práce a na nebezpečnou práci. *Bezpodmínečně nejhorší formy* jsou vymezeny v bodech a) – c). *Nebezpečné práce*, které zobecňuje bod d), jsou posuzovány podle Doporučení č. 190 a podle vnitrostátních předpisů, které mají podle čl. 4 Úmluvy určit, kde se vyskytují druhy prací schopné poškodit zdraví, ohrozit bezpečnost nebo morálku dětí. S tím souvisí i povinnost pravidelně tento seznam prací přezkoumávat a revidovat.⁵¹

Doporučení č. 190⁵² obsahuje výčet těchto nebezpečných prací. Jedná se o práci:

- a) která vystavuje děti fyzickému, citovému nebo sexuálnímu zneužívání;
- b) která je vykonávána pod zemí, pod vodou, v nebezpečných výškách nebo ve stísněných prostorech;
- c) při které děti musejí zacházet s nebezpečnými stroji, vybavením či nástroji nebo

⁵¹ Bayerová, M. *Úmluva o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce*. Právo a rodina. 2003, č. 5, str. 5.

⁵² Worst Forms of Child Labour Recommendation, 1999 (No. 190). In: *International Labour Organization* [online]. ILO, © 1996 – 2013 [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc87/com-chir.htm>.

- d) taková práce, která zahrnuje ruční manipulaci s těžkými nástroji a jejich dopravu;
- e) v nezdravém prostředí, kde jsou děti vystaveny nebezpečným látkám, číndlům nebo procesům, vysokým teplotám, nadměrnému hluku nebo vibracím, poškozujícím jejich zdraví.

Články 5 a 6 stanoví povinnosti pro smluvní státy, které se týkají určení vhodných kontrolních mechanismů pro provádění Úmluvy a vypracování akčních programů vedoucích k odstranění nejhorších forem dětské práce.⁵³

Z tohoto důvodu přijala vláda ČR v roce 2003 *Program pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce*.⁵⁴ Z větší části se nejedná o přijetí nových opatření v oblastech dosud nepokrytých činností státní správy, ale o souhrn již probíhajících aktivit, jejich vzájemnou souvislost a odhalování nedostatků.⁵⁵

Článek 7 přináší povinnost zajistit účinné prosazování jednotlivých ustanovení této Úmluvy. Patří sem opatření k prevenci účasti dětí v nejhorších formách dětské práce, poskytnutí pomoci pro vyloučení dětí z těchto forem práce, jejich rehabilitaci a sociální integraci, dále zajištění přístupu k bezplatnému základnímu vzdělání, identifikaci a oslovení dítěte ve zvláštním nebezpečí a také zohlednění zvláštní situace dívek.

Posledním článkem, který obsahuje určité závazky, před články procesními, je článek osmý. Ten klade důraz na efektivní mezinárodní spolupráci a pomoc a podporu sociálního a ekonomického rozvoje, programů na odstranění chudoby a všeobecného vzdělávání.

Ačkoli tato úmluva není příliš rozsáhlá, její význam je obrovský. Doplňuje ostatní aktivity, jimiž se státy snaží zabránit zneužívání dětí.⁵⁶

⁵³ Bayerová, M. *Úmluva o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce*. Právo a rodina. 2003, č. 5, str. 5.

⁵⁴ Srov. Program pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce. In: MPSV [online]. MPSV, © 2002 – 2015 [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/1008/program.pdf>.

⁵⁵ Jouza, L. *Práce dětí ve světle práva EU*. Právo a rodina, 2003, č. 11, str. 20.

⁵⁶ Bayerová, M. *Úmluva o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce*. Právo a rodina. 2003, č. 5, str. 5.

2.2.2.3. Další Úmluvy MOP

Mezi další dokumenty, které upravují postavení dětí a mladistvých v pracovním procesu, řadíme Úmluvu č. 29, o nucené práci (1930), Úmluvy č. 77 a 78, o lékařských prohlídkách mladistvých v průmyslu, resp. v ostatních neprůmyslových povoláních (obě 1946), Úmluvu č. 79, o noční práci mladistvých v neprůmyslových povoláních (1946) a Úmluvu č. 90, o noční práci mladistvých v průmyslu (revidovaná, 1948). Nejnovější úmluvou v této oblasti je Úmluva č. 189, o domácích pracovnících (2011).

Kromě Úmluvy o nucené práci z roku 1930 nemá žádná z těchto mezinárodních smluv více než 50 ratifikací. Úmluva č. 29 jich má ale na druhou stranu opět velký a významný počet – 177 smluvních stran.

2.3. Rada Evropy

Rada Evropy (*The Council of Europe, COE*) je regionální organizace evropských států, která působí ve všech oblastech veřejného života, vyjma obrany. Založena byla roku 1949 v Londýně a jedná se tak o nejstarší evropskou politickou organizaci. V současné době sdružuje tato organizace 47 evropských zemí.

Hlavními cíli Rady Evropy je podpora jednoty mezi členskými zeměmi a zabezpečování realizace ideálů a zásad, které jsou společným dědictvím těchto zemí, usnadňování ekonomického a sociálního rozvoje, zlepšení životních podmínek a v neposlední řadě také rozvíjení lidských hodnot a ochrana lidských práv. Členem Rady Evropy se tak může stát jen stát, který uznává základy právního státu a všem osobám pod jeho jurisdikcí garantuje dodržování základních lidských práv a svobod.

K hlavním orgánům Rady Evropy patří *Výbor ministrů* skládající se z ministrů zahraničí členských států, *Parlamentní shromáždění*, které je složeno z 636 zástupců členských států zvolených nebo jmenovaných národními parlamenty, *Kongres místních a regionálních úřadů Evropy* zastupující místní a regionální orgány v členských státech a *Sekretariát*, v jehož čele stojí generální tajemník.⁵⁷

⁵⁷ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 40.

Z aktivit Rady Evropy ve vztahu k právům dítěte, ale nejen k nim, je potřeba od sebe odlišovat úmluvy Rady Evropy a doporučení Výboru ministrů a Parlamentního shromáždění. Úmluvy jsou pro smluvní strany závazné, doporučení mají pouze doporučující charakter a nedisponují právní silou.⁵⁸

2.3.1. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Mezi nejvýznamnější dokumenty Rady Evropy je potřeba beze sporu řadit **Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod**⁵⁹ z roku 1950. Česká a Slovenská Federativní republika podepsala Úmluvu v Madridu v roce 1991, publikovaná je pod č. 209/1992 Sb.

Přestože se Úmluva zaměřuje především na občanská a politická práva, 2 její články se dotýkají i práv sociálních.

Klíčovým je především čl. 4, který obsahuje zákaz otroctví, nevolnictví, výkon nucené nebo povinné práce. Za nucenou práci se však podle Úmluvy nepovažuje práce běžně požadovaná při výkonu trestu nebo v době podmínečného propuštění z výkonu trestu, služba vojenského charakteru nebo jiná služba vyžadovaná místo povinné vojenské služby, služba vyžadovaná v případě nouze nebo pohromy, která ohrožuje život nebo blaho společenství a také práce nebo služba, která je součástí běžných občanských povinností.

Význam Úmluvy spočívá v tom, že vytvořila historicky první systém mezinárodněprávní ochrany lidských práv, který je zajišťován *Evropským soudem pro lidská práva* zřízeným v roce 1955.⁶⁰

2.3.2. Evropská sociální charta

Dalším neméně důležitým dokumentem Rady Evropy je **Evropská sociální charta**⁶¹ z roku 1961, která je významným milníkem ve vývoji sociální politiky členských států Rady Evropy. Obsahuje totiž katalog evropských hospodářských a sociálních práv.

⁵⁸ Bayerová, M. *Rada Evropy a práva dítěte*. Právo a rodina, 2004, č. 9, str. 13.

⁵⁹ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 24. 3. 2015].

⁶⁰ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 41.

Evropská sociální charta je mezinárodní smlouva, která byla podepsána 18. října 1961 v Turínu. Účinnosti nabyla v únoru 1965. V roce 1988 k ní byl připojen Dodatkový protokol a v letech 1991 a 1995 byla dalšími dodatky novelizována za účelem zvýšení její účinnosti a posílení kontrolního mechanismu.

Česká a Slovenská Federativní republika podepsala Evropskou sociální chartu 27. května 1992. K ratifikaci Evropské sociální charty však došlo až v roce 1999. Je publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 14/2000 Sb. m. s.

Charta se člení na preambuli a pět částí. První část je programová a obsahuje výčet práv, která se smluvní strany zavazují zajistit a vytvořit podmínky pro jejich realizaci. Druhá část je obliagační a obsahuje konkrétní povinnosti, které mají státy při zajišťování jednotlivých práv plnit. To, co bylo obecně stanoveno v části první, je právě zde podrobně upraveno.

Třetí část se týká povinností smluvních stran souvisejících s ratifikací Evropské sociální charty. Zde je obsaženo jedno velké specifikum Charty. Neexistuje totiž povinnost ratifikovat ji jako celek, ale smluvní strany musí ratifikovat alespoň 5 ze 7 vybraných nejdůležitějších článků Charty.⁶² Kromě těchto článků musí státy ratifikovat ještě další články nebo jejich číslované odstavce tak, aby ratifikace zahrnovala alespoň 10 celých článků nebo 45 číslovaných odstavců.

Čtvrtá část Charty obsahuje ustanovení o kontrolním mechanismu. Týká se mj. i podávání zpráv o dodržování Charty. Tyto zprávy se předkládají generálnímu tajemníkovi Rady Evropy ve čtyřletých cyklech. Zprávy jsou dále prošetřovány Evropským výborem pro sociální práva, což je nezávislý orgán jmenovaný Výborem ministrů ze seznamu nezávislých a bezúhonných odborníků s uznávanou odbornou způsobilostí v mezinárodních sociálních záležitostech.⁶³ Dodatkem z roku 1995 byla zavedena možnost kolektivních stížností.

⁶¹ Sdělení ministerstva zahraničí č. 14/2000 Sb. m. s., o Evropské sociální chartě, ve znění sdělení č. 56/2010 Sb. m. s. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 24. 3. 2015].

⁶² Jedná se o čl. 1 (právo na práci), čl. 5 (právo organizovat se), čl. 6 (právo kolektivně vyjednávat), čl. 12 (právo na sociální zabezpečení), čl. 13 (právo na sociální a lékařskou pomoc), čl. 16 (právo rodiny na sociální, právní a hospodářskou pomoc) a čl. 19 (právo migrujících pracovníků a jejich rodin na ochranu a pomoc).

⁶³ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 42.

Pátá část je pak věnována způsobům aplikace Charty v mimořádných případech (např. za války), vztahu k jiným mezinárodním dokumentům a vnitrostátnímu právu a také jsou v ní obsažena procesní pravidla.

Česká republika ratifikovala velmi mnoho článků Charty a mezi nimi také ten z hlediska ochrany dětí před dětskou prací nejdůležitější, článek 7. Toto ustanovení zavazuje smluvní strany zejména:

- stanovit minimální věk pro přijetí do zaměstnání na 15 let s výjimkou dětí zaměstnaných lehkými pracemi, které neškodí jejich zdraví, morálce nebo vzdělávání,
- stanovit vyšší minimální věk pro přijetí do určitých zaměstnání, která jsou považována za nebezpečná nebo zdraví škodlivá,
- stanovit, že osoby podléhající povinné školní docházce nebudou zaměstnány takovými pracemi, které by jim bránily v plném využití možností vzdělávání,
- stanovit, že pracovní doba osob mladších 16 let bude omezena s potřebami jejich rozvoje, zejména s ohledem na potřebu jejich přípravy k výkonu povolání,
- uznat právo mladých pracovníků a učňů na spravedlivou mzdu nebo jiné přiměřené příspěvky,
- stanovit, že doba, kterou mladí lidé stráví přípravou k výkonu zaměstnání během obvyklé pracovní doby se souhlasem zaměstnavatele, je považována za součást pracovního dne,
- stanovit, že zaměstnané osoby mladší 18 let mají každý rok nárok nejméně na třítydenní placenou dovolenou,
- stanovit, že osoby mladší 18 let nebudou zaměstnávány noční prací s výjimkou určitých povolání stanovených vnitrostátními zákony nebo nařízeními,
- stanovit, že osoby mladší 18 let zaměstnávané v povoláních určených vnitrostátními právními předpisy budou podléhat pravidelnému lékařskému dohledu,
- zajistit zvláštní ochranu před fyzickým a mravním ohrožením, jemuž jsou děti a mládež vystaveny, zejména proti takovému ohrožení, které vyplývá přímo nebo nepřímo z jejich práce.

Ochrana dětí a mládeže se však posledním ustanovením nevyčerpává. Náleží jim, jak v souvislosti se zaměstnáním, tak bez této vazby. Důvodem je slovo „zejména“, které nám signalizuje neuzavřený výčet. Mezi aktuální nebezpečí, před kterými je potřeba dětmi chránit, patří v České republice alkoholismus, toxikománie, pornografie či sexuální zneužívání.⁶⁴

2.3.3. Revidovaná Evropská sociální charta

Revidovaná Evropská sociální charta⁶⁵ byla přijata k podpisu v květnu 1996. Tento dokument rozšiřuje okruh chráněných práv a zvyšuje ochranu dětí a mladých osob, pokud jde jejich o zaměstnávání. Celkem tak katalog sociálních a hospodářských práv obsahuje 31 práv.

Česká republika Revidovanou Evropskou sociální chartu podepsala 4. listopadu 2000, do dnešního dne však nebyla ratifikována. ČR však není jediným takovým státem, ratifikována byla jen 33 státy, mezi nimiž chybí např. i Německo, Velká Británie či Polsko.

Článek 7 byl nově zařazen do tzv. „tvrdého jádra“ Charty. Jedná se tedy o 1 z vybraných článků (těch je v Revidované Evropské sociální chartě celkem 9),⁶⁶ z nichž nejméně 6 musí smluvní státy ratifikovat. Rozšířen byl i počet dalších článků a číslovaných odstavců, které musí státy ratifikovat – 16 článků nebo 63 číslovaných odstavců.

Z hlediska našeho tématu se dále zmíníme o čl. 7, který prošel několika změnami, a o novém čl. 17.

Stejně jako v Evropské sociální chartě z roku 1961, je v čl. 7 stanoven věk pro přijetí do zaměstnání na 15 let. Oproti Evropské sociální chartě, která pouze obsahovala požadavek na stanovení vyššího minimálního věku pro některé druhy prací (nebezpečné

⁶⁴ Bayerová, M. *Revidovaná Evropská sociální charta a práva dítěte*. Právo a rodina, 2003, č. 9, str. 6.

⁶⁵ European Social Charter (revised), CETS no.: 163. In: *Council of Europe – Treaty Office* [online]. Council of Europe, © 2014 – [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/163.htm>.

⁶⁶ Kromě čl. 7 byl doplněn do výčtu těchto fundamentálních článků také nový čl. 20 (právo na stejné příležitosti a stejné zacházení v zaměstnání a povolání bez diskriminace z důvodu pohlaví).

a zdraví škodlivé), Revidovaná Evropská sociální charta již obsahuje konkrétné věkovou hranici. Tou je věk 18 let.

Další změnou je posun věkové hranice z 16 na 18 let s ohledem na stanovení maximální pracovní doby mladistvých vzhledem k potřebám jejich rozvoje, především s ohledem na potřebu jejich přípravy k výkonu povolání. Oproti Chartě z roku 1961 byla navýšena i minimální doba placené dovolené pro osoby mladší 18 let ze tří na čtyři týdny.

V čl. 17 je nově zakotveno právo dětí a mladistvých na sociální, právní a hospodářskou ochranu. Jedná se o soubor opatření, jejichž cílem je umožnit dětem a mladým lidem vyrůstat v prostředí podporujícím jejich osobnost a rozvíjejícím jejich fyzické a duševní schopnosti. Státům je např. uložena povinnost zřídit a zachovat instituce pro poskytování péče, pomoci, vzdělání a výcviku dětem a mladým osobám nebo povinnost chránit tyto osoby před zanedbáváním, násilím či vykořisťováním.

Z hlediska kontroly podléhá Revidovaná Evropská sociální charta stejnému kontrolnímu mechanismu jako Charta z roku 1961. Kontrolním orgánem je Evropský výbor pro sociální práva.⁶⁷

⁶⁷ Bayerová, M. *Revidovaná Evropská sociální charta a práva dítěte*. Právo a rodina, 2003, č. 9, str. 6, 7.

III. Právní úprava dětské práce v EU

Evropská unie (*European Union, EU*) je politická a ekonomická unie, kterou tvoří 28 evropských států. EU vznikla v roce 1993 na základě Maastrichtské smlouvy, která navazovala na integrační proces probíhající od 50. let 20. století. EU nahrazuje Evropské společenství, je jeho nástupkyní a od roku 2009 s přijetím Lisabonské smlouvy získala právní subjektivitu. ČR vstoupila do EU k 1. květnu 2004.

V první etapě Evropských společenství původně nehrály pracovněprávní otázky, stejně jako otázky sociálněprávní, výraznější úlohu. Teprve ve druhé polovině 20. století dochází s rozvojem politiky sociální integrace k rozvoji evropského pracovního práva. Institucionálně je evropské pracovní právo spjato se sociální politikou.⁶⁸

Mezi orgány a instituce Evropské unie, které se podílejí na realizaci sociální politiky, patří tyto:

- *Evropská komise* – orgán složený z 28 komisařů (z každého členského státu 1 komisař), který má výlučnou zákonodárnou iniciativu.
- *Rada Evropské unie* – zastupuje vlády členských států EU a spolurozhoduje prakticky o všech zásadních otázkách společné politiky, včetně legislativní činnosti.
- *Evropský parlament* – přímo volený orgán zastupující občany EU, který může mít max. 751 členů. Na legislativním procesu se podílí ve dvou režimech – v řádném rozhodovacím procesu nebo v procesu konzultačním.
- *Soudní dvůr Evropské unie* – zajišťuje, aby unijní právo bylo vykládáno a aplikováno ve členských státech EU jednotně. Má pravomoc rozhodovat právní spory, které se týkají porušování primárního nebo sekundárního unijního práva.
- *Evropský hospodářský a sociální výbor* – poradní orgán, který zastupuje zaměstnavatele, odborové svazy, zemědělce, spotřebitele a další zájmové skupiny. Výbor je povinným konzultačním místem před přijetím rozhodnutí týkajících se hospodářské nebo sociální politiky.

⁶⁸ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 45.

- *Výbor pro zaměstnanost* – poradní orgán složený ze zástupců členských států, mezi jehož pravomoci patří např. monitoring zaměstnanosti a politiky zaměstnanosti členských států a EU.
- *Výbor pro sociální ochranu* – poradní orgán složený ze zástupců členských států, který podporuje spolupráci v oblasti sociální ochrany mezi členskými státy a Komisí.
- *Evropský sociální fond* – jeden ze strukturálních fondů EU, který slouží k uskutečňování záměrů sociální politiky.⁶⁹

Unijní právo je tvořeno dvěma úrovněmi. Na jedné straně je to právo primární, které je reprezentováno mezinárodními smlouvami (např. Smlouva o Evropské unii, Smlouva o fungování EU), na straně druhé právo sekundární, tvořené zejména nařízeními a směrnicemi.

Z hlediska účinků práva unijního na právo vnitrostátní rozdělujeme právní akty EU na akty, které jsou bezprostředně závazné ve členských státech (mezinárodní smlouvy a nařízení), a akty, které musí být do vnitrostátního práva implementovány prostřednictvím zákonů (směrnice). Z pohledů pramenů práva jsou významná i kvaziprecedenční rozhodnutí SDEU.⁷⁰ Mezi další právní akty řadíme rozhodnutí, doporučení a stanoviska.

V následujících podkapitolách se blíže zaměříme na nejdůležitější dokumenty a právní akty, které se týkají otázky úpravy dětské práce na úrovni EU.

3.1. Charta Společenství o základních sociálních právech zaměstnanců

Významným milníkem evropské sociální politiky se stal prosinec 1989, kdy členské státy ES (s výjimkou Velké Británie) podepsaly ve Štrasburku **Chartu Společenství o základních sociálních právech zaměstnanců (Sociální charta ES)**,⁷¹

⁶⁹ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 46.

⁷⁰ *Tamtéž*, str. 47.

⁷¹ Community Charter of the Fundamental Rights of Workers. In: *Association Européenne pour la défense des Droits de l'Homme* [online]. AEDH, © 2007/2008 [cit. 25. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.aedh.eu/The-Community-Charter-of.html>.

která upravuje základní sociální práva v souvislosti se zaměstnáním a platí pouze pro členské státy ES. Dokument je svou povahou pouhá deklarace představitelů jednotlivých zemí bez přímé závaznosti. Státy se zavázaly promítnout obsah Sociální charty ES do svého vnitrostátního právního řádu.⁷²

Sociální charta ES dále obsahuje výzvu Komisi, aby předložila návrh na zapracování Sociální charty do evropské legislativy. Sociální charta je doprovázena řadou akčních programů.

Ochraně dětí a mladistvých se věnují body 20 až 24. V bodu 20 je vyjádřen požadavek na minimální věk pro vstup do práce. Ten nesmí být nižší než věk ukončení povinné školní docházky a v žádném případě nižší než 15 let. Opět je umožněna výjimka ve formě tzv. lehkých prací.

Bod 22 zase apeluje na státy, aby přijaly nezbytná opatření s cílem upravit předpisy pracovního práva platné pro mladistvé tak, aby odpovídaly požadavkům na jejich vývoj a potřebám jejich odborného vzdělávání a přístupu k zaměstnání. Tato opatření by měla zahrnovat např. omezení délky pracovní doby pracovníků mladších 18 let, aniž by bylo možné toto omezení obejít odvoláním se na práci přesčas, a dále třeba zákaz noční práce, s výjimkou některých zaměstnání stanovených ve vnitrostátních předpisech.

3.2. Směrnice Rady č. 94/33/ES, o ochraně mladistvých pracovníků⁷³

Hlavní metodou unijního zákonodárství je harmonizace pracovního práva, jejímž nástrojem jsou směrnice. Harmonizace neznamená vyloučení vnitrostátního práva členských států, ale slouží ke sblížení jednotlivých národních úprav na základě společného minimálního standardu.

Směrnice jsou závazné pro členské státy z hlediska cílů, kterých má být dosaženo. Ve státech nejsou použitelné bezprostředně, ale musejí být do národního právního řádu implementovány v určité lhůtě, kterou směrnice stanoví, zpravidla jsou to dva až tři roky. Pokud však ve lhůtě k implementaci nedojde nebo jsou přijatá vnitrostátní opatření

⁷² Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 46.

⁷³ Směrnice Rady č. 94/33/ES ze dne 22. června 1994, o ochraně mladistvých pracovníků. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 25. 3. 2015].

nedostatečná či neúplná, mohou se občané daného státu domoci svých práv odvoláním se přímo na směrnici. Za splnění této a dalších podmínek tedy může mít směrnice přímý účinek.⁷⁴

Klíčovou směrnicí v oblasti dětské práce je směrnice **Rady č. 94/33/ES ze dne 22. 6. 1994, o ochraně mladistvých pracovníků.**⁷⁵ Směrnice se skládá z preambule, 4 oddílů, které tvoří celkem 18 článků, a přílohy. Tou je tzv. nevyčerpávající seznam činitelů, postupů a prací, které jsou nevhodné pro mladistvé.

V článku 1 je vyjádřen již tradiční požadavek na minimální věk pro přijetí do zaměstnání. Ten nesmí být nižší než minimální věk skončení povinné školní docházky podle vnitrostátních předpisů a v žádném případě nižší než 15 let.

Dle svého článku 2 se Směrnice vztahuje na všechny osoby mladší 18 let, které uzavřely pracovní smlouvu, anebo jsou v pracovním poměru, který upravuje právo některého členského státu nebo který se tímto právem řídí. Členské státy mohou stanovit, že se tato směrnice nevztahuje na příležitostné nebo krátkodobé práce, které zahrnují jednak domácí službu v soukromé domácnosti, a také práci v rodinném podniku považovanou za práci, která neškodí mladistvým, neohrožuje je a ani pro ně není nijak nebezpečná.

Článek 3 obsahuje definiční ustanovení. Je zde mj. stanoveno, že *mladistvými* se pro účely této směrnice rozumí všechny osoby mladší 18 let. *Děťmi* jsou podle Směrnice takoví mladiství, kteří ještě nedosáhli věku 15 let nebo kteří stále plní povinnou školní docházku podle vnitrostátních předpisů. A konečně je zde definován i pojem *dospívající*, což jsou všichni mladiství starší 15 let a mladší 18 let, pokud již neplní povinnou školní docházku. Pojem mladistvý je tedy pojmem nadřazeným a obsahuje v sobě oba další zmíněné pojmy: dítě a dospívající. Zde je patrný terminologický rozdíl od našeho právního řádu.⁷⁶

Kromě těchto pojmů je definován i termín *lehké práce*. Rozumí se jím jakékoli práce, které vzhledem k vlastní povaze úkolů, které zahrnují, a zvláštním podmínkám, za

⁷⁴ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 48.

⁷⁵ Dále jen „Směrnice“.

⁷⁶ Srov. § 350 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, kde je pojem mladistvý definován jako zaměstnanec mladší 18 let. Jak bude zmíněno v kapitole 4, člověk získává pracovněprávní subjektivitu a může se tedy stát zaměstnancem, až dosažením věku 15 let a ukončením povinné školní docházky.

kterých jsou tyto úkoly prováděny, nemohou škodit bezpečnosti, zdraví ani vývoji dítěte a nemohou ohrozit jeho pravidelnou školní docházku, jeho účast v programech přípravy na povolání nebo vzdělávacích programech.

Článek 4 nařizuje členským státům přijmout nezbytná opatření k zákazu práce dětí. Také z tohoto zákazu ale může vnitrostátní zákonodárství učinit výjimku. Jedná se o tyto případy:

- děti, které vykonávají kulturní nebo obdobné činnosti,
- děti ve věku nejméně 14 let, které pracují v rámci střídavého vzdělávacího systému nebo v rámci stáže v podniku,
- děti ve věku nejméně 14 let, který vykonávají jiné lehké práce než kulturní nebo obdobnou činnost. Tyto jiné lehké práce mohou vykonávat i děti ve věku 13 let, avšak pouze po omezený počet hodin týdně a pouze pro určité druhy práce.

Článek 5 se právě kulturní nebo obdobnou činností dítěte zabývá. Stanoví, že zaměstnávání dětí pro vystupování v kulturních, uměleckých, sportovních nebo reklamních činnostech podléhá získání předběžného povolení vydaného příslušným orgánem pro každý jednotlivý případ. Je na členských státech, aby svými předpisy určily pracovní podmínky dětí pro případ výkonu těchto činností a podrobnosti řízení o vydání předběžného povolení za podmínek, že tyto činnosti nemohou škodit bezpečnosti, zdraví ani vývoji dítěte a nemohou ohrozit jeho pravidelnou školní docházku atp. Tyto podmínky jsou formulovány velmi podobně jako podmínky pro lehké práce.

Členským státům je dle čl. 7 dáno za úkol zajistit, aby byli mladiství chráněni před zvláštními riziky pro bezpečnost, zdraví a vývoj, které jsou důsledkem nedostatku jejich zkušeností, neznalostí stávajících nebo možných rizik nebo jejich nezralostí. Práce, které mohou právě tato zvláštní rizika představovat, zahrnují zejména činitele, postupy a práce uvedené v přílohách k této směrnici.

Absolutní zákaz některých prací je stanoven v odst. 2 téhož článku. Jedná se o druhy prací, které:

- objektivně přesahují tělesné nebo duševní schopnosti mladistvých,

- zahrnují škodlivou expozici karcinogenům, toxickým činitelům, činitelům, které způsobují poškození dědičných vlastností atd.,
- zahrnují škodlivou expozici záření,
- představují rizika úrazů, u kterých se dá předpokládat, že mladiství toto riziko vzhledem k nedostatku smyslu pro bezpečnost nebo nedostatku zkušeností nebo vzdělání nemohou rozeznat nebo předvídat,
- ohrožují zdraví z důvodu mimořádné zimy nebo tepla, hluku nebo vibrací.

Ze Směrnice vyplývají i některé obecné povinnosti pro zaměstnavatele, který mladistvé pracovníky zaměstnává. Zaměstnavatel musí brát v úvahu především zvláštní rizika zmíněná v článku 7. Musí také přijmout nezbytná opatření pro ochranu bezpečnosti a zdraví mladistvých na základě vyhodnocení rizik. Dále existuje povinnost zaměstnavatele informovat mladistvé a jejich zákonné zástupce o možných rizicích a všech přijatých opatřeních v oblasti bezpečnosti a zdraví mladistvých. Pokud hodnocení rizik ukáže, že existuje riziko pro bezpečnost, tělesné nebo duševní zdraví nebo vývoj mladistvých, tak musí být zajištěno bezplatné vyšetření a dohled nad zdravotním stavem mladistvého.

Pracovní doba mladistvých je upravena v článku 8 Směrnice. Státy mají přijmout taková opatření, podle kterých má být omezena pracovní doba, pokud se jedná o práci v rámci střídavého vzdělávacího systému nebo v rámci stáže v podniku a práci dětí ve věku nejméně 14 let, které vykonávají jiné lehké práce, takto:

- na 8 hodin denně a 40 hodin týdně pro děti, které pracují v rámci střídavého vzdělávacího systému nebo v rámci stáže v podniku,
- na 2 hodiny ve vyučovací den a na 12 hodin týdně pro práce vykonávané během školního období mimo hodiny školní výuky, pokud je právní předpisy nebo zvyklosti nezakazují; denní pracovní doba nesmí v žádném případě přesáhnout 7 hodin, s výjimkou dětí, které dosáhly věku 15 let, kde může být 8 hodin,
- na 7 hodin denně a 35 hodin týdně pro práce vykonávané po dobu nejméně jednoho týdne, kdy není školní výuka; tato omezení lze změnit na 8 hodin denně a 40 hodin týdně pro děti, které dosáhly věku 15 let,

- na 7 hodin denně a 35 hodin týdně pro lehké práce vykonávané dětmi, které již neplní povinnou školní docházku uloženou vnitrostátními právními předpisy.

Pracovní doba dospívajících je omezena na 8 hodin denně a 40 hodin týdně. V případě, že je mladistvý zaměstnán více zaměstnavateli, tak se pracovní dny a pracovní hodiny sčítají.

Pro tyto kategorie prací také Směrnice obsahuje v čl. 9 až 11 ustanovení o omezení noční práce a o době odpočinku. Je zakázána práce dětí v noci mezi 20. a 6. hodinou, noční práce dospívajících pak mezi 22. a 6. hodinou, resp. 23. a 7. hodinou. Z hlediska doby odpočinku je nutné, aby členské státy stanovily tuto dobu tak, aby děti měly za každých 24 hodin nárok na nepřetržitý odpočinek alespoň po dobu 14 hodin a za každých 7 dní nárok na odpočinek po dobu alespoň po dobu dvou dnů po sobě následujících, přičemž by tato doba měla zahrnovat neděli. Z technických nebo organizačních důvodů může být minimální doba odpočinku snížena, ale nikdy nesmí být kratší než 36 po sobě následujících hodin. Dospívající mají nárok na odpočinek za každých 24 hodin alespoň po dobu 12 hodin.

Všechny tyto podmínky a omezení se ovšem vztahují, jak bylo řečeno výše, pouze na práce v rámci střídavého vzdělávacího systému nebo v rámci stáže v podniku a práci dětí ve věku nejméně 14 let, které vykonávají jiné lehké práce. Pro výkon kulturní nebo obdobné činnosti mají státy stanovit zvláštní podmínky.

Pro všechny druhy prací však platí ustanovení čl. 12 o přestávkách v práci. V případě, že denní pracovní doba mladistvých přesahuje 4,5 hodiny, mají nárok na přestávku v práci po dobu alespoň 30 minut, pokud možno po sobě následujících.

Směrnice dále stanoví pro členské státy povinnost podávat každých pět let Komisi zprávu o praktickém provádění této směrnice a uvádět stanoviska sociálních partnerů. V roce 2010 pak Komise na základě těchto zpráv zpracovala pracovní dokument zabývající se situací členských států ve vztahu k implementaci Směrnice. Národní autority České

republiky uvedly, že ochrana mladistvých pracovníků je dlouhotrvajícím fenoménem a již před vstupem do EU byla Směrnice transponována do českého právního řádu.⁷⁷

3.3. Listina základních práv Evropské unie

Další normou EU, která se vztahuje k ochraně lidských práv, včetně ochrany dětí před dětskou prací, je **Listina základních práv EU**.⁷⁸ O vypracování tohoto katalogu lidských práv rozhodla roku 1999 Evropská rada. Snahou bylo vytvořit takový dokument, který by zahrnoval všeobecné zásady stanovené v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, zásady převzaté z ústavních tradic jednotlivých členských zemí a principy odvozené z judikatury Evropského soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva. Kromě toho měla Listina základních práv EU obsahovat i práva obsažená v Evropské sociální chartě a v Chartě Společenství o základních sociálních právech zaměstnanců.

Listinu vypracoval Konvent složený z představitelů vlád, parlamentů a evropských institucí. Formálně byla připojena ke Smlouvě z Nice z roku 2000, ale pouze jako nezávazná politická deklarace.

Se vstupem Lisabonské smlouvy v prosinci roku 2009 se stala Listina základních práv EU, ve znění upraveném v roce 2007, podle čl. 6 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii součástí primárního práva EU se stejnou právní silou jako zakládající smlouvy.

Ustanovení Listiny jsou určena v první řadě orgánům, institucím a jiným subjektům EU. Členským státům jsou určena pouze, pokud státy aplikují evropské právo.⁷⁹

Listinu tvoří preambule a 54 článků seskupených do 7 hlav. Těmito hlavami jsou: důstojnost, svobody, rovnost, solidarita, občanská práva, soudnictví a obecná ustanovení.

⁷⁷ Srov. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the application of Council Directive 94/33/EC od 22 June 1994 on the protection of young people at work. In: *European Commission* [online]. 2010 [cit. 25. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6185&langId=en>.

⁷⁸ Listina základních práv EU publ. v Úředním věstníku EU pod č. 2010/C 83/02. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 26. 3. 2015].

⁷⁹ Listina základních práv. In: *EUR-Lex* [online]. EUR-lex, © 2014 [cit. 26. 3. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1427368424113&uri=URISERV:l33501>.

Nejdůležitějším článkem z pohledu ochrany dětí před dětskou prací je čl. 32, který se nachází v kapitole Solidarita. Dětská práce je zakázána. Minimální věk pro přijetí do zaměstnání nesmí být nižší než věk pro ukončení povinné školní docházky. Mladí lidé musí také práci vykonávat za podmínek odpovídajících jejich věku a musí být chráněni před hospodářským vykořisťováním a před jakoukoli prací, která by mohla ohrozit jejich bezpečnost, zdraví nebo tělesný, duševní, mravní nebo sociální rozvoj nebo narušit jejich vzdělávání.

IV. Současná právní úprava dětské práce v ČR

Jak vyplývá z předchozích kapitol, Česká republika je vázána mezinárodními úmluvami, které jí ukládají povinnosti k ochraně dětí a mladistvých při práci. V souvislosti se vstupem do Evropské unie se pak k závazkům mezinárodním přidaly i povinnosti vyplývající z práva EU.

Už v polovině roku února 2002 byl ve vládě schválen věcný záměr zákona o ochraně dětí při práci spolu s návrhem novelizace souvisejících předpisů. Návrh tohoto zákona nakonec neprošel legislativním procesem, přestože měl představovat komplexní a detailní úpravu dětské práce. Oproti současnému zákonu č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, kde je dětská práce, resp. dětská činnost upravena, obsahoval tento návrh několik aspektů, které současná úprava nepostihuje. Jednalo se např. o úpravu lehkých prací, uzavírání zvláštní smlouvy o výkonu práce dětí nebo ochranu dětí starších 15 let, které konaly práci v občanskoprávních nebo autorskoprávních vztazích.⁸⁰

4.1. Občanský zákoník 89/2012 Sb.

S účinností od 1. 1. 2014 byl přijat **zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník**, který se výrazně projevil i v oblasti pracovního práva. Ve svém § 2401 občanský zákoník pouze konstatuje a plně respektuje historickou vazbu pracovního práva na občanský zákoník s tím, že občanský zákoník je obecnou normou práva soukromého, včetně práva pracovního.⁸¹ Úprava pracovního poměru, stejně tak jako úprava práv a povinností zaměstnanců a zaměstnavatelů z pracovního poměru, je tedy ponechána zákoníku práce.

I z důvodové zprávy vyplývá, že občanský zákoník nemá ambice do pracovního práva zasahovat. Nicméně § 34 a 35 hovoří o něčem jiném.

V § 34 je vysloven zákaz závislé práce nezletilých osob mladších 15 let nebo nezletilých, kteří ještě neukončili povinnou školní docházku. Tito nezletilí však podle věty druhé tohoto paragrafu mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, reklamní nebo

⁸⁰ Více o návrhu tohoto zákona srov. Novotná, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (3. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 7.

⁸¹ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 13.

sportovní činnost za podmínek stanovených jiným právním předpisem. Tímto jiným právním předpisem je myšlen zákon o zaměstnanosti.

Zákaz dětské práce byl do přijetí tohoto zákona upraven v zákoníku práce nejprve v § 2 odst. 6 (ve znění od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2011) a poté v § 346a (ve znění od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013). Odkaz na zákon o zaměstnanosti obsahoval zákoník práce také. Nabízí se tedy otázka, proč se tato problematika objevuje v občanském zákoníku.

Navíc se jedná o takřka totožnou úpravu, která je obsažena v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Dle Běliny a Pichrta je tak občanský zákoník zbytečně zatěžován duplicitní úpravou institutu, který je podrobně upraven v jiném zákoně.⁸²

Jak uvádí důvodová zpráva k občanskému zákoníku, tento paragraf řeší pracovněprávní subjektivitu nezletilého a jedná se o jednu ze statusových otázek, jejichž úprava patří do civilního kodexu. Podle důvodové zprávy pak záležitosti osobního statusu nelze řešit speciálními právními předpisy mimo občanský kodex.⁸³

Závislá práce⁸⁴ je tak zakázána nejen osobám mladším 15 let, ale i nezletilým, kteří neukončili povinnou školní docházku. Právní úprava povinné školní docházky je obsažena v zákoně č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 6 odst. 1 tohoto zákona je školní docházka povinná po dobu 9 roků a podle odst. 3 citovaného ustanovení povinná školní docházka zásadně začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku. Nejnižší věk pro ukončení povinné školní docházky je tak 15 let s výjimkou § 36 odst. 1, který stanoví, že je povinná nejvýše do konce školního roku, ve kterém žák dosáhne 17. roku věku. Splnění povinné školní docházky je pak časově vyjádřeno uplynutím období školního vyučování ve školním roce, v němž žák dokončí poslední rok povinné školní docházky, jak stanoví § 43 školského

⁸² Bělina, M., Pichrt, J. *Nad návrhem novelizace zákoníku práce (včetně vazby na návrh nového občanského zákoníku)*. Právní rozhledy, 2011, č. 17, str. 606.

⁸³ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). In: *Nový občanský zákoník* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, © 2013 – 2015 [cit. 28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁸⁴ Závislou práci definuje § 2 odst. 1 zákoníku práce jako práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně. V odst. 2 je pak doplněno, že závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě.

zákona. Pojem „ukončení povinné školní docházky“ podle § 34 občanského zákoníku je tedy potřeba vztáhnout k tomuto okamžiku.⁸⁵

Jakkoli se tedy zařazení zákazu dětské práce do občanského zákoníku může jevit jako nesystémové, tak nevyvolá ani zdaleka takové pochybnosti jako ustanovení § 35 občanského zákoníku. Tento paragraf se skládá ze dvou odstavců, který je každý svým způsobem kontroverzní.

V § 35 odst. 1 je upravena svéprávnost fyzické osoby ve vztahu k výkonu závislé práce. Doposud byla tato problematika upravena v § 6 zákoníku práce. Opět se dle našeho názoru jedná o řešení nesystémové, které jen zbytečně občanský zákoník zatěžuje, byť zde vidíme problém spíše v samotném obsahu tohoto ustanovení. Na rozdíl od dřívější úpravy je totiž pracovněprávní subjektivita vázána na dovršení věku 15 let a kumulativně splnění další podmínky, kterou je ukončení povinné školní docházky.

Podle původního ustanovení § 6 zákoníku práce pracovněprávní subjektivita fyzické osoby vznikala dnem, kdy osoba dosáhla 15 let věku. Zaměstnavatel s ní však nesměl sjednat jako den nástupu do práce den, který by předcházel dni, kdy tato fyzická osoba ukončí povinnou školní docházku.

Dle prof. Běliny je tato úprava nepraktická, jelikož znemožňuje sjednání pracovního poměru osobou, která již dovršila 15 let, ovšem neukončila ještě povinnou školní docházku. Přitom dosavadní právní úprava nečinila žádné potíže a nebyl tak důvod pro její změnu. V praxi naopak bylo velmi běžné, že osoba uzavřela pracovněprávní vztah a jako den nástupu do práce byl sjednán den, který následoval až po dni ukončení povinné školní docházky.⁸⁶

Ustanovení § 35 odst. 1 výslovně zmiňuje pouze způsobilost k právnímu jednání zavazujícímu k výkonu závislé práce. Z logiky věci pak vyplývá, že pokud má nezletilý způsobilost uzavřít pracovněprávní vztah, musí mít i způsobilost k dalším právním jednáním v pracovněprávních vztazích, včetně způsobilosti takový vztah vlastním jednáním rozvázat. Za těchto podmínek ovšem vzniká i způsobilost k protiprávnímu jednání v oblasti pracovního práva. Lze z toho tedy dovodit, že dovršením věku 15 let

⁸⁵ *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 175.

⁸⁶ Bělina, M.: *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2015, str. 65.

a ukončením povinné školní docházky vzniká nezletilému plná svéprávnost v oblasti pracovního práva, ačkoli dle § 30 občanského zákoníku nebude plně svéprávný pro celou oblast soukromého práva. Ovšem i z této plné pracovněprávní svéprávnosti jsou umožněny výjimky. Jedná se o dohodu o odpovědnosti podle § 252 odst. 2 zákoníku práce a dohodu o odpovědnosti za ztrátu svěřených věcí dle § 255 odst. 3 zákoníku práce, které smějí být uzavřeny nejdříve v den, kdy zaměstnanec dosáhne 18 let věku.⁸⁷

Na otázku proč je tato problematika, navíc ještě v jiném provedení, upravena v občanském zákoníku se pokouší odpovědět důvodová zpráva. Dosavadní úpravu pracovněprávní subjektivity považuje za nedostatečnou a v dnešní době překonanou. Její zavedení v roce 1950 s odůvodněním, že práce je občanskou povinností a že děti starší 15 let jsou již s to tuto povinnost plnit, mělo za důsledek oslabení rodičovských práv, oslabení soudržnosti rodiny.⁸⁸ Účelem této změny je tak zvýšená ochrana mladistvého před neuváženým uzavřením pracovní smlouvy např. během náborových akcí zaměstnavatelů.⁸⁹

Ještě mnohem větší pochybnosti budí ustanovení § 35 odst. 2, které může mít pro praxi velmi závažné a nepředvídatelné důsledky. Toto ustanovení obsahuje totiž zcela novou úpravu, která umožňuje zákonným zástupcům nezletilého, který je mladší než 16 let, rozvázat jeho pracovní poměr, pokud je to nutné v zájmu vzdělávání, vývoje a zdraví nezletilého. Podrobná úprava je pak odkazem svěřena zákoníku práce.

Důvodová zpráva opět argumentuje dobovou a ideologickou podmíněností dřívější úpravy, která potlačovala práva rodičů. Dalším argumentem je nedostatečná vyspělost osoby mladší 18 let, jejímž důsledkem může být horší schopnost se bránit proti hospodářskému vykořisťování, včetně zaměstnávání pracemi, které jsou pro ni nebezpečné, škodící zdraví nebo tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji.⁹⁰

⁸⁷ Bělina, M.: *Cit. op.*, str. 65.

⁸⁸ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). In: *Nový občanský zákoník* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, © 2013 – 2015 [cit. 28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁸⁹ Eliáš, K. a kol.: *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 45.

⁹⁰ Vysokajová, M. *Změny v zákoníku práce v souvislosti s novým občanským zákoníkem*. Rekonstrukce & praxe, 2013, č. 7, str. 4.

Velmi kriticky se staví k této úpravě především prof. Bělina, který považuje tento zásah zákonného zástupce do smluvního vztahu dvou samostatných subjektů za „drastický“. Dle jeho názoru, se kterým plně souhlasíme, je to dokonce v rozporu se samotnými principy soukromého práva, aby někdo třetí zasáhl do smluvního vztahu a to ještě tak razantním způsobem, že ho proti jejich vůli zruší.⁹¹

Tímto právním jednáním zákonného zástupce dochází k rušení práv třetích osob, tj. zaměstnavatelů. Vystává tak otázka, proti komu bude zaměstnavatel uplatňovat nároky, které mu vzniknou v souvislosti s ukončením pracovního poměru, zda vůči zaměstnanci nebo zákonnému zástupci. V konečném důsledku se pak tato úprava může obrátit proti samotným nezletilým, jelikož zaměstnavatelé za této právní nejistoty budou jistě zdrženlivější k uzavírání pracovního poměru s nezletilými.⁹²

Podle uvažované novelizace občanského zákoníku, kterou připravuje Ministerstvo spravedlnosti,⁹³ by mělo dojít ke změně § 35. Podle této připravované změny by měl mít pracovněprávní způsobilost jako zaměstnanec nezletilý, který dovršil 15 let. Jako den nástupu do práce by nesměl být sjednán den, který by předcházel dni, kdy nezletilý ukončí povinnou školní docházku. Úprava zrušení pracovního poměru zákonným zástupcem by byla vypuštěna. Jednalo by se tak o návrat k právnímu stavu, který tu byl podle zákoníku práce v účinnosti do 31. 12. 2013 a který nečinil výrazné potíže.⁹⁴

Otázkou je, jak osud novelizace občanského zákoníku dopadne. V tuto chvíli už je připraven návrh novelizace tohoto zákona, ale zatím čeká na zařazení na jednání vlády.⁹⁵ Politická garnitura se spíše shoduje na tom, že je potřeba celý proces neuspěchat.

⁹¹ Bělina, M.: *Cit. op.*, str. 65.

⁹² *Tamtéž.*

⁹³ Návrh zákona – Pracovní verze návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Justice.cz*. [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, © 2006 – [cit. 28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=337646>.

⁹⁴ Kottnauer, A.: *Pracovní právo v praxi: základní pracovněprávní vztahy a rekonstrukce*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, str. 236.

⁹⁵ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákon. In: *Úřad vlády České republiky – Aplikace ODok*. [online]. Vláda ČR, © 2015 [cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9QMEL700>.

4.2. Zákoník práce č. 262/2006 Sb.

Úpravu způsobilosti k právům a povinnostem (právní osobnosti)⁹⁶ a způsobilosti k právním jednáním (svéprávnosti)⁹⁷ ve vztahu k pracovnímu právu obsahuje od 1. 1. 2014 občanský zákoník, jak už bylo zmíněno výše. Z tohoto důvodu došlo k modifikaci § 6 a § 7 a ke zrušení § 10 zákoníku práce. Zákoník práce také již dále neobsahuje § 346a týkající se zákazu dětské práce.⁹⁸

V reakci na ustanovení § 35 odst. 2 občanského zákoníku byl v zákoníku práce k 1. 1. 2014 zakotven v § 56a nový institut – okamžité zrušení pracovního poměru zákonným zástupcem nezletilého zaměstnance mladšího 16 let s přivolením soudu. Předchozí přivolení soudu se však v praxi zdá být tak časově náročné, že využití tohoto ustanovení se stane problematickým.

Obdobně je tento institut stanoven také pro rozvázání dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti v § 77 odst. 5 a 6 zákoníku práce. Zákonný zástupce je povinen doručit stejnopis okamžitého zrušení, jakož i přivolení soudu, nezletilému zaměstnanci.⁹⁹

V návaznosti na uvažovanou tzv. urgentní novelizaci občanského zákoníku, jak o ní bylo pojednáno výše, by se pak ustanovení § 56a a § 77 odst. 5 a 6 zákoníku práce stala nadbytečnými a dle pracovního návrhu by měla být zrušena.

⁹⁶ Ust. § 15 odst. 1 občanského zákoníku definuje právní osobnost takto: „Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.“

⁹⁷ Svěprávnost definuje § 15 odst. 2 občanského zákoníku takto: „Svěprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).“

⁹⁸ Schmied, Z.: *Zákoník práce 2014: stručný komentář, změny v souvislosti s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku, shrnutí změn k 1. lednu 2014*. 10. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2014, str. 13

⁹⁹ *Tamtéž*, str. 41.

4.3. Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.

S účinností od 1. října 2004 byl přijat **zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti**, ve znění pozdějších předpisů.¹⁰⁰ Zákon se skládá z 8 částí a v části šesté je upraven výkon umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte.

4.3.1. Základní podmínky

V § 121 zákona o zaměstnanosti jsou definovány některé obecné pojmy, se kterými se pak dále pracuje. Podle odst. 1 tohoto paragrafu se dítětem rozumí fyzická osoba mladší 15 let, nebo starší 15 let, pokud nemá ukončenou povinnou školní docházku, a to až do doby jejího ukončení.¹⁰¹

Dítě může vykonávat pouze uměleckou, kulturní, sportovní nebo reklamní činnost pro právnickou nebo fyzickou osobu, která má tuto činnost v předmětu své činnosti.¹⁰² Podmínkami výkonu této činnosti je však to, aby činnost byla přiměřená věku dítěte, nebyla pro něj nebezpečná, nebránila jeho vzdělávání nebo docházce do školy a účasti na výukových programech, nepoškozovala jeho zdravotní, tělesný, duševní, morální nebo společenský rozvoj (§ 121 odst. 2 zákona o zaměstnanosti).

Dle stanoviska Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) k povolování výkonu činnosti dítěte se provozovatelem činnosti rozumí pouze ten subjekt (bez ohledu na to, jestli je to osoba fyzická nebo právnická), pro který je výkon činnosti dítěte vykonáván a který dítěti prostřednictvím zákonného zástupce předává sjednanou odměnu. Za provozovatele činnosti tak nelze považovat subjekt (např. agenturu), která vede databázi zájemců (dětí) a jehož činnost spočívá ve zprostředkování možnosti, na základě které by zájemce prostřednictvím svého zákonného zástupce mohl uzavřít smlouvu o výkonu činnosti s třetí osobou, pro kterou bude požadovaný výkon činnosti dítěte jako skutečného provozovatele ve svém důsledku prováděn.¹⁰³

¹⁰⁰ Dále jen „zákon o zaměstnanosti“.

¹⁰¹ K povinné školní docházce a k momentu jejího ukončení viz podkapitola o občanském zákoníku č. 89/2012 Sb.

¹⁰² Dále jen „provozovatel činnosti“.

¹⁰³ Stanovisko MPSV k povolování výkonu činnosti dítěte. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, © 2002 – 2015 [cit. 28. 5. 2015]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/cinnost_ditete.

Zákon v § 121 odst. 3 sám definuje, co se za činnost dítěte nepovažuje. Jedná se o:

- a) zájmovou kulturní činnost v amatérských souborech a základních uměleckých školách,
- b) vystupování na uměleckých a kulturních akcích pořádaných školou, školským zařízením nebo ústavem sociální péče nebo na akcích, na kterých se škola, školské zařízení nebo ústav sociální péče organizačně podílí,
- c) činnost konanou v rámci výchovy a vzdělávání ve školách a školských zařízeních v souladu se vzdělávacími programy,
- d) účast na uměleckých a sportovních soutěžích, pokud nejde o činnosti za odměnu, nebo
- e) činnost konanou v rámci mimoškolní výchovy a při ostatních nekomerčních zájmových aktivitách, která není vykonávána za odměnu.

V případě, že se tedy na činnost dítěte budou vztahovat tyto podmínky, nebude se jednat o činnost dítěte podle tohoto zákona a nebude tedy nutné žádat o povolení k činnosti.¹⁰⁴ Problematický se zdá být především pojem „odměny“. Co se považuje za odměnu, jestli se jedná pouze o odměnu finanční, nebo může být i nefinančního charakteru, to není vůbec jasné. Určitým vodítkem nám může být opět stanovisko MPSV, podle něhož by odměnou ve smyslu tohoto zákona měla být taková odměna, která je zdaněna podle zvláštního právního předpisu.

Za činnost uměleckou a kulturní se podle § 122 odst. 2 zákona o zaměstnanosti považuje vytváření autorských děl nebo provádění uměleckých výkonů podle zvláštního předpisu, kterým je zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dále tato činnost zahrnuje provádění úkonů zejména v oblasti hudební, pěvecké nebo taneční.

Za reklamní činnost je pak podle stejného ustanovení považováno provádění úkonů v reklamě zejména podle zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění

¹⁰⁴ Steinichová, L.: *Zákon o zaměstnanosti: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 202.

pozdějších předpisů. Reklamní činností je pak i propagace výrobků, služeb nebo jiných objektů a předmětů a činnost v modelingu.

A konečně sportovní činnost je § 122 odst. 2 definována jako provádění sportovních výkonů na veřejnosti.

4.3.2. Povolování výkonu činnosti dítěte

O povolení výkonu činnosti dítěte rozhoduje podle § 122 odst. 1 zákona o zaměstnanosti krajská pobočka Úřadu práce na základě písemné žádosti podané zákonným zástupcem nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, do jejíž péče bylo dítě svěřeno rozhodnutím soudu. Tato žádost se podává u krajské pobočky Úřadu práce místně příslušné podle trvalého pobytu dítěte, a pokud dítě nemá trvalý pobyt, podle místa, kde se zdržuje.

4.3.2.1. Žádost o povolení

Žádost se podává na předepsaném tiskopisu, který je přílohou této práce. Tato žádost musí podle § 122 odst. 3 zákona o zaměstnanosti obsahovat:

- a) identifikační údaje dítěte,
- b) identifikační údaje zákonného zástupce dítěte; pokud se jedná o cizince, který nemá na území České republiky bydliště, rovněž místo, kde se na území České republiky zdržuje,
- c) písemný souhlas dítěte s tím, že bude činnost vykonávat, je-li dítě s ohledem na věk a rozumovou vyspělost schopno vyjádřit svůj názor,
- d) lékařský posudek poskytovatele zdravotních služeb v oboru praktické lékařství pro děti a dorost o tom, že činnost, kterou bude dítě vykonávat a doba jejího konání, vzhledem k časovému vymezení jejího výkonu, je přiměřená z hlediska zdravotního a že dítě je ze zdravotního hlediska způsobilé tuto činnost vykonávat,
- e) druh činnosti, kterou bude dítě vykonávat, místo výkonu činnosti a charakteristiku pracovních podmínek a pracovišť, ve kterých bude dítě činnost vykonávat, a bude-li vykonávat více druhů takových činností, uvádějí se u každého z druhů těchto činností,

- f) identifikační údaje provozovatele činnosti,
- g) dobu, po kterou bude dítě činnost vykonávat.

Lékařský posudek nesmí být v době vydání povolení starší než 3 měsíce. Posudek vydává lékař na základě žádosti zákonného zástupce dítěte. Zpravidla se bude jednat o lékaře, v jehož zdravotní péči dítě je. Rozhodující bude konkrétní a objektivní lékařský posudek o tom, zda dítě může ze zdravotního hlediska vykonávat zvolené úkony při uvedené konkrétní činnosti.¹⁰⁵

4.3.2.2. Řízení o žádosti

Na řízení o povolení výkonu činnosti dítěte se podle § 142 zákona o zaměstnanosti použije zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Účastníkem řízení o povolení činnosti dítěte je dle § 122 odst. 6 zákona o zaměstnanosti také provozovatel činnosti. Dalšími účastníky jsou dítě a jeho zákonný zástupce.

V povolení, které vydává krajská pobočka Úřadu práce, se stanoví rozsah a podmínky pro výkon činnosti upravující rozvrh činnosti a odpočinku v závislosti na rozsahu a druhu činnosti, způsob zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti a minimální požadavky na zajištění vhodných pracovních podmínek v k výkonu činnosti (§ 122 odst. 7 zákona o zaměstnanosti).

Podle § 122 odst. 8 zákona o zaměstnanosti lze výkon činnosti dítěti povolit nejdéle na 12 měsíců po sobě jdoucích, které následují po dni právní moci rozhodnutí úřadu práce o povolení. Nejdéle však lze výkon činnosti dítěte povolit do doby, do které je fyzická osoba za dítě považována podle zákona o zaměstnanosti. V případě, že dítě bude vykonávat činnost u více provozovatelů, je nutné vydat samostatné povolení k výkonu činnosti u každého provozovatele.

Pro náležité rozhodnutí si úřad práce může vyžádat vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí, zda nejsou tomuto orgánu známy skutečnosti, které by mohly

¹⁰⁵ Steinichová, L.: *Cit. op.*, str. 204.

dítěti bránit ve výkonu činnosti, nebo zda není činnost pro dítě vhodná, jak stanoví § 122 odst. 9 zákona o zaměstnanosti.

Před uplynutím platnosti povolení může úřad práce na základě písemné žádosti zákonného zástupce prodloužit jeho platnost na dobu nezbytně nutnou k dokončení činnosti dítěte. Nejdéle je však možné prodloužit na dobu dvou měsíců. Žádost musí obsahovat skutečnosti, které jsou rozhodné pro vydání povolení o prodloužení výkonu činnosti (§ 123 odst. 6 zákona o zaměstnanosti).

O povolení je možné žádat opakovaně. Byla-li však žádost o povolení zamítnuta s ohledem na lékařský posudek, lze novou žádost o vydání povolení výkonu pro téže činnosti konané za stejných podmínek podat znovu po uplynutí tří měsíců od právní moci rozhodnutí úřadu práce o zamítnutí vydání povolení (§ 123 odst. 7 zákona o zaměstnanosti).

Úřad práce je povinen rozhodnutí o povolení výkonu činnosti dítěte nebo rozhodnutí o nepovolení bez zbytečného odkladu doručit příslušnému oblastnímu inspektorátu práce tak, aby tento orgán mohl vykonávat svou kontrolní činnosti, o níž pojednáme dále.

Podle § 123 odst. 10 zákona o zaměstnanosti vede evidenci vydaných povolení úřad práce. Tato povinnost je dle § 8 odst. 1 písm. l) zákona o zaměstnanosti svěřena krajským pobočkám Úřadu práce. Údaje z této evidence předává krajská pobočka Úřadu práce do centrálních evidencí vedených ministerstvem.

4.3.2.3. Obsah a časové vymezení povolení

Podle § 122 odst. 7 krajská pobočka Úřadu práce ČR v povolení stanoví rozsah a podmínky pro výkon činnosti upravující rozvrh činnosti a odpočinku v závislosti na rozsahu a druhu činnosti, způsob zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti a minimální požadavky na zajištění vhodných pracovních podmínek k výkonu činnosti. Při této činnosti je krajská pobočka Úřadu práce vázána nepřekročitelnými podmínky, které stanoví § 123 odst. 1 až 5 zákona o zaměstnanosti.

Dítě tak může vykonávat činnost pouze na základě jednotlivého povolení vydaného pro určité dítě a určitou činnost. Povolení je platné pouze na území České republiky.

Maximální doba, po kterou může děti vykonávat činnost, je stanovena v § 123 odst.

1 takto:

- a) Nejdéle 2 hodiny denně u dítěte, které ještě neplní povinnou školní docházku, přičemž celková délka výkonu činnosti nesmí přesáhnout 10 hodin za týden.
- b) Nejdéle 2 hodiny ve vyučovací den a 12 hodin týdně pro činnost vykonávanou během období školního vyučování mimo hodiny školní výuky, přičemž denní doba výkonu činnosti nesmí přesáhnout 7 hodin.
- c) Nejdéle 7 hodin denně pro činnost vykonávanou v období během školních prázdnin, přičemž celková doba výkonu činnosti nesmí přesáhnout 35 hodin týdně.

Za dobu výkonu činnosti se považuje i doba potřebná pro přípravu na výkon činnosti v místě výkonu činnosti.

V původním znění zákona o zaměstnanosti k 1. 10. 2004 byla maximální přípustná doba výkonu činnosti rozlišována podle věku dítěte (do 6 let, 6 – 10 let, 10 – 15 let). S ohledem na praxi se však jako nejvhodnější kritérium ukázalo vymezit dobu činnosti pro dítě, které povinnou školní docházku, a na činnost probíhající v průběhu školního roku nebo školních prázdnin.¹⁰⁶ Současná úprava je účinná od 1. 1. 2009.

V odst. 2 téhož paragrafu je stanovena minimální doba odpočinku mezi směnami, která tak má být nejméně dvakrát 15 minut a jednou 45 minut, pokud má dítě vykonávat činnost v rozsahu čtyři a půl hodiny denně a více. Tato doba odpočinku se však do doby výkonu činnosti nepočítá.

Na případy, kdy dítě vykonává činnost pro více provozovatelů, pamatuje odst. 3 citovaného ustanovení, když stanoví, že tyto doby se sčítají a nesmí v součtu překročit limity zmíněné výše.

Zákon o zaměstnanosti obsahuje ve svém § 123 odst. 4 zákaz noční práce. Obecně je zakázána práce mezi 22. a 6. hodinou s výjimkou dětí, které plní povinnou školní docházku a u nichž není následující den po dnu, kdy končí tato doba, dnem školního vyučování. Pro tuto kategorii dětí je výkon činnosti zakázán v době mezi 22.30 a 6. hodinou.

¹⁰⁶ Steinichová, L.: *Cit. op.*, str. 205.

Zákon upravuje i nepřetržitý odpočinek mezi směnami a v týdnu. Dítě tak musí podle § 123 odst. 5 mít po skončení výkonu denní činnosti nepřetržitý odpočinek nejméně v délce 14 hodin. Pokud dítě vykonává činnost po dobu pěti po sobě jdoucích kalendářních dnů, nesmí vykonávat činnost nejméně v následujících dvou po sobě jdoucích kalendářních dnech. V kalendářním týdnu pak dítě nesmí vykonávat činnost alespoň dva kalendářní dny. Toto opatření by mělo především chránit zdravotní stav dítěte a zároveň by tak nemělo docházet k situaci, kdy by výkon činnosti bránil dítěti v dalším vzdělávání nebo docházce do školy.¹⁰⁷

4.3.2.4. Aktuální statistické údaje Úřadu práce ČR k povolování činnosti dítěte.

Na základě zprávy o činnosti Úřadu práce ČR za rok 2014 se můžeme podívat na několik zajímavých statistických údajů k povolování činnosti dítěte.¹⁰⁸

V roce 2014 bylo přijato krajskými pobočkami celkem 3 044 žádostí o povolení výkonu činnosti dítěte. V rámci vedených správních řízení bylo vydáno 2 990 rozhodnutí (povolení i nepovolení). Nesoulad mezi počtem podaných žádostí počtem vydaných rozhodnutí je způsoben zejména lhůtou pro vydání správního rozhodnutí, která činí 30 dní.

Nejvíce převažují žádosti na činnost uměleckou a kulturní. Přesný počet žádostí podle druhu však není k dispozici.

Nejvíce žádostí bylo v loňském roce podáno v Praze, a to téměř polovina celkového počtu žádostí – 1475. Podle informací krajské pobočky Úřadu práce pro hlavní město Prahu je to však nejmenší číslo za poslední tři roky. V roce 2012 zde bylo podáno 1 539 a v roce 2013 dokonce 1 733 žádostí o povolení. Ani v jednom z těchto roků nebyl vydán zákaz činnosti, a počet vydaných povolení tak odpovídá počtu podaných žádostí.

4.3.3. Bezpečné podmínky pro výkon činnosti

Jednou z neodmyslitelných součástí výkonu činnosti dítěte je i zajištění řádných a bezpečných podmínek. Z tohoto důvodu jsou provozovateli uloženy některé povinnosti.

¹⁰⁷ *Tamtéž*, str. 206.

¹⁰⁸ Zpráva o činnosti Úřadu práce České republiky za rok 2014. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, © 2002 – 2015 [cit. 28. 5. 2015]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/oup/zprocin/zprava_o_cinnosti_up_cr_za_rok_2014.pdf.

Provozovatel činnosti je jednak podle § 121 odst. 4 zákona o zaměstnanosti povinen zajistit soustavný dohled způsobilou osobou v době dohodnuté pro činnost dítěte, případně i při dopravě na ni, pokud ho nevykonává zákonný zástupce nebo opatrovník. Dále je povinen zajistit vhodné podmínky odpovídající charakteru činnosti, kterou bude dítě vykonávat.

Na činnost dítěte se dle § 121 odst. 5 zákona o zaměstnanosti vztahují § 101, 245 a 246 zákoníku práce, přiměřeně se pak použijí § 103 až 106 zákoníku práce a § 2 až 8 zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se tedy o oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a o pracovní podmínky mladistvých.

V § 101 zákoníku práce je provozovateli uložena povinnost zajistit bezpečnost a ochrany zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich zdraví, která se týkají výkonu práce. Tato rizika mohou být u malých dětí velmi vysoká.¹⁰⁹

Odpovědnost za dodržení těchto povinností tak budou mít všichni vedoucí zaměstnanci provozovatele činnosti v rozsahu svých funkcí, jako je tomu v pracovněprávním vztahu.¹¹⁰

Povinnost provozovatele ohledně zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se bude vztahovat i na všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích.

Náklady spojené se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci hradí provozovatel a nesmí je přenášet přímo ani nepřímo na zaměstnance, tj. na dítě a jeho zákonného zástupce či opatrovníka.

V § 103 až 106 zákoníku práce, které se na výkon činnosti dítěti použijí přiměřeně, jsou obsaženy povinnosti zaměstnavatele (resp. provozovatele) a práva a povinnosti zaměstnance (resp. dítěte a jeho zákonného zástupce) na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Z povinností provozovatele v § 103 zákoníku práce zmiňme např. povinnost seznámit zaměstnance s možnými riziky, která se týkají vykonávané činnosti, povinnost

¹⁰⁹ Jouza, L. *Zákaz dětské práce v novém zákoně o zaměstnanosti*. Právo a rodina, 2004, č. 7, str. 11.

¹¹⁰ Steinichová, L.: *Cit. op.*, str. 204.

zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci či povinnost zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích.

Další povinnosti provozovateli ukládá § 104 zákoníku práce. Jedná se tak např. o povinnost poskytnout zaměstnancům osobní ochranné prostředky, pracovní oděv či obuv, mycí, čistící a dezinfekční prostředky nebo ochranné nápoje. Osobní ochranné prostředky přísluší zaměstnanci bezplatně a jejich poskytování nesmí provozovatel nahrazovat finančním plněním.

Ust. § 105 zákoníku práce stanoví provozovateli povinnosti při pracovních úrazech a nemocích z povolání. Mezi povinnosti provozovatele na tomto úseku tak patří např. evidence úrazů v knize úrazů či ohlašování pracovních úrazů a zaslání záznamu o úrazu příslušným orgánům a institucím.

Na druhou stranu § 106 zákoníku práce obsahuje kromě práv také povinnosti zaměstnance (dítěte). Můžeme zmínit především povinnost podrobit se preventivním prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním, povinnost dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele, povinnost dodržovat stanovené pracovní postupy či povinnost bezodkladně oznámit svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, pokud mu to zdravotní stav dovolí.

Úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v zákoníku práce je doplněna zákonem č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který se taktéž na výkon činnosti dítěte použije přiměřeně. V části, která se vztahuje na výkon činnosti dítěte, tento zákon upravuje požadavky na pracoviště a pracovní prostředí, požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení, požadavky na organizaci práce a pracovní postupy, bezpečnostní značky, značení a signály a také další zákaz výkonu některých prací.

Podle § 245 zákoníku práce je dětem při výkonu činnosti zakázána práce přesčas. V tom ustanovení najdeme i úpravu noční práce, která se však na dítě při výkonu činnosti nepoužije, jelikož zákon o zaměstnanosti obsahuje úpravu vlastní.

Předmětem výkonu činnosti také nemohou být práce, které jsou zakázány mladistvým podle § 246 zákoníku nebo podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám,

kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání. Druhy těchto prací jsou uvedeny v tomto prováděcím předpise (jedná se např. o práce s nadměrnými břemeny, práce v nepřírodných polohách apod.). Možný výkon těchto prací v rámci činnosti dítěte bude hodnotit lékař, který všechny skutečnosti uvede ve vyjádření pro vydání individuálního povolení.¹¹¹

Ze zákazu prací obsažených přímo v § 246 zákoníku práce je to především zákaz zaměstnávat mladistvé, resp. děti pracemi pod zemí při těžbě nerostů nebo při ražení tunelů a štol, a pracemi, při nichž mohou být vystaveny zvýšenému nebezpečí úrazu nebo při jejichž výkonu by mohly vážně ohrozit bezpečnost a zdraví ostatních zaměstnanců nebo jiných fyzických osob.

4.3.4. Náhrada škody

Náhrada škody způsobené dítětem provozovateli činnosti nebo provozovatelem činnosti dítěti se řídí občanským zákoníkem, ovšem s odchylkami v § 122 odst. 5 zákona o zaměstnanosti.

Výše náhrady škody způsobené provozovateli činnosti dítětem nesmí přesáhnout v jednotlivém případě 0,70násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém vznikla škoda. Výši této průměrné mzdy vyhlásí Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě údajů Českého statistického úřadu. Za první až třetí čtvrtletí roku 2014 činila průměrná mzda podle sdělení MPSV č. 311/2014 Sb. 25 179 Kč.

V zákoně o zaměstnanosti tak je vyjádřen typický rys pracovněprávní odpovědnosti za škodu, tedy limitace výše náhrady škody, byla-li škoda způsobena zaměstnancem z nedbalosti. V případě zákoníku práce se jedná o limitaci ve vztahu k výši výdělků zaměstnance, v případě výkonu činnosti dítěte je výše náhrady škody odvozena od průměrné mzdy v národním hospodářství. Zvolený koncept v zákoně o zaměstnanosti se zdá být praktický, jelikož sám zákon neobsahuje ustanovení o tom, že dítěti má být vyplácena odměna.

¹¹¹ Jouza, L. *Zákaz dětské práce v novém zákoně o zaměstnanosti*. Právo a rodina, 2004, č. 7, str. 12.

Povinnost k náhradě škody provozovatelem činnosti bude nejčastěji dána porušením povinností stanovených zákonem podle § 2010 občanského zákoníku. K uplatnění této povinnosti k náhradě škody budou zapotřebí tyto podmínky: porušení povinností stanovených zákonem, vznik škody, příčinný vztah mezi porušením povinností a vznikem škody a zavinění. Zavinění se presumuje ve formě nedbalosti.

A zde je dána další odchylka od obecné odpovědnosti za škodu. Povinnost provozovatele činnosti bude totiž dána i v případě, kdy provozovatel činnosti dodržel povinnosti vyplývající z právních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jak stanoví § 122 odst. 5 věta čtvrtá.

Nad rámec práce pak uvádíme, že škoda se bude primárně nahrazovat uvedením do předešlého stavu. Nebude-li to možné, nebo požádá-li o to poškozený, bude se škoda hradit v penězích. Nahrazovat se bude skutečná škoda a ušlý zisk. Případná nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním v penězích.

V případě, že nebude možné přesně určit výši škody, což může být v případech výkonu činnosti dítěte poměrně časté, určí výši soud podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu.

Provozovatel činnosti je pak podle § 122 odst. 4 zákona o zaměstnanosti povinen pro případ náhrady škody, včetně náhrady škody na zdraví, ke které by mohlo dojít při výkonu činnosti, sjednat pojištění. Sjednání pojištění musí být uvedeno v povolení.

Dítě bude za škodu odpovídat, resp. nahradí jím způsobenou škodu podle § 2020 a násl. občanského zákoníku, pokud bylo způsobilé ovládnout své jednání a posoudit jeho následky. Pokud však dítě nebude způsobilé ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, bude přesto výjimečně možné náhradu škody přiznat, a to bude-li to spravedlivé se zřetelem k majetkovým poměrům škůdce (dítěte) a poškozeného.

Společně a nerozdílně s dítětem však odpovídá ta osoba, která nad ním zanedbala náležitý dohled. V případě, že dítě nebude povinno k náhradě škody, nahradí tato osoba škodu sama. Ke zproštění odpovědnosti za škodu bude tedy potřeba prokázat, že osoba náležitý dohled nezanedbala.

4.3.5. Řízení o zákazu výkonu činnosti dítěte

V určitých případech má úřad práce pravomoc zakázat výkon činnosti dítěte. Jedná se o tři situace uvedené v § 124 odst. 1 zákona o zaměstnanosti:

- a) Dítě vykonává činnost bez povolení.
- b) Provozovatel činnosti při výkonu činnosti dítěte porušil povinnosti stanovené zákonem o zaměstnanosti nebo jiným právními předpisy.
- c) Podle lékařského posudku vydaného v době po vydání rozhodnutí o povolení není výkon této činnosti pro dítě vhodný.

Výkon činnosti je povinen úřad práce zakázat bezprostředně poté, co se dozvěděl o výše uvedených skutečnostech. Úřad práce tak činí prohlášením sděleným zákonnému zástupci dítěte a provozovateli činnosti. Ode dne tohoto sdělení mají zákonný zástupce i provozovatel činnosti povinnost činnost dítěte ukončit.

V případě důvodného podezření, že u dítěte došlo ke ztrátě zdravotní způsobilosti k výkonu činnosti nebo k jiným skutečnostem znemožňujícím dítěti výkon činnosti, je zákonný zástupce dítěte, ošetřující lékař, oblastní inspektorát práce a orgán sociálně-právní ochrany dítěte povinen sdělit tyto informace příslušné krajské pobočce Úřadu práce.

Prohlášení o zákazu výkonu činnosti může úřad práce učinit písemně či ústně. Bylo-li však učiněno ústní prohlášení, je úřad práce o tomto prohlášení povinen provést zápis, a to od téhož dne, kdy k prohlášení došlo. Bylo-li učiněno ústní prohlášení, vydá úřad práce na místě písemné potvrzení. Písemné prohlášení a písemné potvrzení ústního prohlášení obdrží zákonný zástupce dítěte a provozovatel činnosti.

Nejpozději do 15 kalendářních dnů ode dne sdělení písemného nebo ústního prohlášení o zákazu činnosti dítěti je úřad práce povinen vydat rozhodnutí o zákazu výkonu činnosti dítěte. Toto rozhodnutí vydává úřad práce ve správním řízení.¹¹²

¹¹² Bičáková, O. *Pravidla pro výkon umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte*. Právo a rodina, 2010, č. 2, str. 24.

4.4. Zákon o inspekci práce č. 251/2005 Sb.

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, byl přijat s účinností od 1. července 2005. Základním cílem zřízení inspekce práce bylo odstranit nedůvodné rozdělení kontrolní činnosti správních úřadů státu, tak jak existovalo do 30. června 2005, kdy kontrolu u zaměstnavatelů prováděly úřady práce a inspektoráty bezpečnosti práce.¹¹³

Do pravomoci inspekce komplexně připadla kontrola dodržování pracovněprávních norem, majících zásadně soukromoprávní povahu u zaměstnavatelů a dále kontrola dodržování právních předpisů o bezpečnosti práce a technických zařízení. Dodržování zbytku právní úpravy veřejnoprávní povahy, týkající se pracovněprávních vztahů a pracovních podmínek, provádějí jiné správní úřady státu, zejména úřady práce (v rámci své tzv. zbytkové kontrolní působnosti, týkající se především dodržování zákona o zaměstnanosti).¹¹⁴

Zákon upravuje zřízení a postavení orgánů inspekce práce jako kontrolních orgánů na úseku ochrany pracovních vztahů, pracovních podmínek a služby péče o dítě v dětské skupině, působnost a příslušnost orgánů inspekce práce, práva a povinnosti při kontrole a sankce za porušení stanovených povinností.

Zákonem byl zřízen Státní úřad inspekce práce se sídlem v Opavě a oblastní inspektoráty práce.

Podle § 3 odst. 1 písm. f) zákona úřad a inspektoráty kontrolují dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětmi. Jedná se tedy o kontrolu všech povinností, které vyplývají jednak z § 121 až 124 zákona o zaměstnanosti a také z příslušných ustanovení zákoníku práce a zákona č. 309/2006 Sb., které se na výkon činnosti dítěte použijí a o kterých byla řeč výše.

Úprava kontroly výkonu umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dítěte byla do přijetí zákona o inspekci práce upravena v § 139 až 141 zákona o zaměstnanosti a kontrolu tak vykonávaly úřady práce. Zařazení kontroly výkonu činnosti dítěte na

¹¹³ Šubrt, B. *Inspekce práce – právní úprava a její klady a zápory*. Práce a mzda, 2005, č. 11, str. 45.

¹¹⁴ Šubrt, B. *Inspekce práce – právní úprava a její klady a zápory*. Práce a mzda, 2005, č. 11, str. 45.

základě poslaneckého pozměnovacího návrhu do působnosti inspekce práce se jeví jako nesystémové především s ohledem na to, že povolení k této činnosti vydávají úřady práce.¹¹⁵

Působnost orgánů inspekce práce se pak podle § 6 odst. 1 písm. i) vztahuje na právnické a fyzické osoby, u kterých je prováděn výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětmi. Jinými slovy se působnost vztahuje na provozovatele činnosti.

Zákon obsahuje i sankce, které hrozí těm, kteří poruší stanovené povinnosti. Podle § 21 zákona o inspekci práce se fyzická osoba dopustí přestupku na úseku umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti tím, že umožní dítěti výkon této činnosti bez povolení nebo podmínky tohoto povolení poruší. Za tento delikt lze uložit pokutu až do výše 2 000 000 Kč.

Samostatně je v § 22 zákona o inspekci práce upraven přestupek zákonného zástupce na úseku výkonu umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte. Skutková podstata je stejná jako u fyzické osoby, tedy umožnění výkonu činnosti dítěte bez povolení nebo porušení podmínek povolení. Sankce, kterou lze za tento přestupek uložit, je však výrazně nižší. Maximální částka je 100 000 Kč.

Skutková podstata správního deliktu právnické osoby je v § 34 zákona o inspekci práce vyjádřena zcela stejně jako v předcházejících případech. Sankce, která právnické osobě za tento správní delikt hrozí, může dosáhnout maximální výše 2 000 000 Kč.

V případě, že provozovatelem činnosti bude fyzická osoba, která se při svém podnikání nebo v přímé souvislosti s ním dopustí, bude se na ní vztahovat ustanovení o odpovědnosti a postihu právnické osoby podle § 35 odst. 2 zákona o inspekci práce.

Přestupky nebo správní delikty bude v prvním stupni projednávat inspektorát. V případě, že kontrolu vykonal Státní úřad inspekce práce, projednává je úřad. Úprava navazuje na ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého je správní orgán věcně příslušný jednat a rozhodovat ve věci, které mu byly svěřeny zákonem nebo na základě zákona.¹¹⁶

¹¹⁵ *Tamtéž.*

¹¹⁶ Kottbauer, A., Kubíčková, D.: *Zákon o inspekci práce: komentář s aktualizací při změně zákona*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006, str. 153.

Mezi odpovědností za přestupek a správní delikt existuje značný rozdíl. Na přestupky a řízení o nich se vztahuje subsidiárně zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, který definuje přestupek jako zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti. Naopak pro správní delikty platí procesní úprava obsažená ve správním řádu, který nevyžaduje jako podmínku spáchání správního deliktu zavinění na straně provozovatele.¹¹⁷

Při určování výše pokuty právnické osobě se podle § 36 odst. 1 zákona o inspekci práce přihlédne k jejím poměrům, k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán.

Odpovědnost právnické osoby zaniká, pokud o něm správní orgán nezhájil řízení do jednoho roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději pak však do tří let ode dne, kdy byl tento správní delikt spáchán. To je další rozdíl oproti odpovědnosti za přestupky. Podle § 20 zákona o přestupcích totiž přestupek nelze projednat, uplynul-li od jeho spáchání jeden rok.

Pokuty vybírá a vymáhá příslušný celní orgán podle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů. Pokuty jsou příjmem státního rozpočtu.

¹¹⁷ Bělina, M. a kol.: *Cit. op.*, str. 419.

Závěr

V této diplomové práci jsem se snažil podrobně rozebrat právní úpravu dětské práce a především právní úpravu výkonu umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dítěte. K tomuto cíli jsem se dostal od historického přehledu ochranného zákonodárství přes rozbor relevantních právních předpisů a dokumentů práva mezinárodního a evropského.

Především je nutno podotknout, že úprava výkonu umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dítěte není právní úpravou považována za výkon závislé práce. Hovoříme zde o výkonu činnosti dítěte. Z tohoto důvodu se také této problematice nevěnuje velká pozornost a neexistuje příliš mnoho materiálů. Když už existují, tak se ve většině případů jedná o doslovný přepis stávající právní úpravy. Také z toho lze vyvodit, že současná právní úprava je jasná a v odborných kruzích nevyvolává výraznější polemiku.

To ovšem nelze říct o § 34 a 35 občanského zákoníku, které dle slov svých autorů upravují subjektivitu fyzické osoby v pracovním právu, ačkoli tato problematika by podle zástupců pracovněprávní odborné veřejnosti měla být obsažena v zákoníku práce. Dle mého názoru je zapotřebí souhlasit s právníky z oblasti pracovního práva a oponovat právníkům z oblasti občanského práva. Občanský zákoník by jistě měl být obecným zákoníkem pro celé soukromé právo, nicméně úprava pracovněprávní subjektivity je natolik specifický institut, že jeho zařazení do kodexu práva občanského se jeví jako nesystémové.

Česká republika plně respektuje závazky pro ni vyplývající z Úmluvy MOP č. 138, o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání, z Evropské sociální charty, z Úmluvy o právech dítěte, ze Směrnice Rady č. 94/33/ES o ochraně mladistvých pracovníků či z Listiny základních práv EU, a zakazuje tak práci osobám mladším 15 let a těm osobám, které ještě neukončily povinnou školní docházku.

Tyto osoby (děti) mohou vykonávat uměleckou, kulturní, sportovní a reklamní činnost podle § 121 až 124 zákona o zaměstnanosti. Zakotvení tohoto institutu „výkonu činnosti dítěte“ do vnitrostátního zákonodárství předpokládá Směrnice Rady č. 94/33/ES, o ochraně mladistvých pracovníků a Česká republika tedy v tomto případě možnosti nabízené touto směrnicí plně využila.

Další možností, kterou předpokládá nejen směrnice, ale např. i Evropská sociální charta, je úprava tzv. lehkých prací. Touto cestou se však český zákonodárce nevydal, a tak osoby mladší 15 let nebo ti, kteří ještě neukončili povinnou školní docházku, mohou vykonávat pouze činnost uměleckou, kulturní, sportovní či reklamní.

Z pohledů limitů obsažených ve směrnici, které se týkají např. noční práce, odpočinku mezi směnami či přestávek v práci, je patrné, že v české úpravě nebyly překročeny, ba jsou v některých případech nastaveny limity přísnější.

Dle mého názoru by činnost dětí v rámci tzv. lehkých prací, které neškodí bezpečnosti, zdraví a vývoji dětí, ani neohrožují pravidelnou školní docházku, měl český právní řád upravovat. Je časté, že děti mladší 15 let jsou „zaměstnávány“ pracemi jako např. roznos letáků, pomoc při pořádání různých společenských akcí atd., na které se však nevztahuje povolovací režim zákona o zaměstnanosti a fakticky je tak obcházen zákon. Úpravou lehkých prací a podmínek, za kterých by tyto práce mohly být vykonávány, by se zvýšila ochrana dětí při výkonu těchto prací a činností.

Česká republika se výše uvedenými opatřeními řadí k vyspělým státům světa, které chrání děti před prací a při práci a zároveň tím chrání jejich nerušený psychický, společenský a osobnostní vývoj s důrazem na absolvování povinné školní docházky.

S přihlédnutím k výše uvedenému nedostatku materiálů, které by se týkaly diskutabilních otázek současné právní úpravy, lze říci, že česká právní úprava této problematiky je jasná, přehledná a bezproblémová. Velké nároky jsou ovšem kladeny na provozovatele činnosti, u nichž by se mohl utvořit prostor pro možné obcházení či porušování zákona. Ze statistik, které mi byly poskytnuty Úřadem práce České republiky, však vyplývá, že přinejmenším oficiální linie je bezproblémová, jelikož za poslední roky nebyl vydán žádný zákaz výkonu činnosti dítěte a většina žádostí o povolení výkonu činnosti skončila vydáním kladného povolení.

Seznam použité literatury a zdrojů

a) knižní publikace

BĚLINA, Miroslav, Věra BOGNÁROVÁ, Ljubomír DRÁPAL, Petr HŮRKA, Bohuslav KAHLE, Marie KALENSKÁ, Jan PICHRT, Věra ŠTANGOVÁ, Martin ŠTEFKO, Petr TRÖSTER a Margerita VYSOKAJOVÁ. *Pracovní právo*. 6. dopl. a podstatně přeprac. vyd. 2014. Praha: C.H. Beck, 2014, xxviii, 464 s. ISBN 978-80-7400-283-0.

BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2015, xxv, 1613 s. ISBN 978-80-7400-290-8.

ELIÁŠ, Karel, Bohumil HAVEL, Petr BEZOUŠKA, Daniela ŠUSTROVÁ a Petr LIŠKA. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 358 s. ISBN 978-80-7478-493-4.

KOTTNAUER, Antonín. *Pracovní právo v praxi: základní pracovněprávní vztahy a rekodifikace*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 368 s. ISBN 978-80-7502-038-3.

KOTTNAUER, Antonín a Daniela KUBÍČKOVÁ. *Zákon o inspekci práce: komentář s aktualizací při změně zákona*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006, 238 s. ISBN 80-7357-181-1.

MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4., přeprac. vyd., (v nakl. Leges vyd. první). Praha: Leges, 2010, 640 s. ISBN 978-80-87212-39-4.

Občanský zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013-, 6 sv. ISBN 978-80-7478-369-2.

SCHMIED, Zdeněk a Ladislav TRYLČ. *Zákoník práce 2014: stručný komentář, změny v souvislosti s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku, shrnutí změn k 1. lednu 2014*. 10. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2014, 167 s. ISBN 978-80-7263-848-2.

STEINICHOVÁ, Ladislava. *Zákon o zaměstnanosti: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, xxii, 293 s. ISBN 978-80-7357-501-4.

b) články

BAYEROVÁ, M. *Obecná charakteristika Úmluvy o právech dítěte*. Právo a rodina, 2000, č. 5.

BAYEROVÁ, M. *Rada Evropy a práva dítěte*. Právo a rodina, 2004, č. 9.

BAYEROVÁ, M. *Revidovaná Evropská sociální charta a práva dítěte*. Právo a rodina, 2003, č. 9.

BAYEROVÁ, M. *Úmluva o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nehorších forem dětské práce*. Právo a rodina. 2003, č. 5.

BĚLINA, M., PICHRT, J. *Nad návrhem novelizace zákoníku práce (včetně vazby na návrh nového občanského zákoníku)*. Právní rozhledy, 2011, č. 17.

BIČÁKOVÁ, O. *Pravidla pro výkon umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte*. Právo a rodina, 2010, č. 2.

JÍLEK, D. *Stručná geneze mezinárodní ochrany dítěte*. Právník, 1990, č. 4.

JOUZA, L. *Práce dětí ve světle práva EU*. Právo a rodina, 2003, č. 11.

JOUZA, L. *Zákaz dětské práce v novém zákoně o zaměstnanosti*. Právo a rodina, 2004, č. 7.

NOVOTNÁ, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (1. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 5.

NOVOTNÁ, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (2. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 6.

NOVOTNÁ, V. *Dětská práce – problém, se kterým zápolí celý svět (3. část)*. Právo a rodina, 2002, č. 7.

ŠUBRT, B. *Inspekce práce – právní úprava a její klady a zápory*. Práce a mzda, 2005, č. 11.

VYSOKAJOVÁ, M. *Změny v zákoníku práce v souvislosti s novým občanským zákoníkem*. Rekofikace & praxe, 2013, č. 7.

c) právní předpisy

Císařský patent č. 146/1854 ř. z., obecný horní zákon, ve znění do 31. 12. 1957.

Císařský patent č. 227/1859 ř. z., jímž se vydává řád živnostenský, ve znění do 31. 12. 1965.

Deklarace práv dítěte, 1959.

Evropská sociální charta, 1961 (14/2000 Sb. m. s.).

Charta Společenství o základních sociálních právech zaměstnanců, 1989.

Listina základních práv EU, publ. v Úředním věstníku EU pod č. 2010/C 83/02.

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, 1966 (120/1976 Sb.).

Revidovaná evropská sociální charta, 1996.

Směrnice Rady č. 94/33/ES ze dne 22. 6. 1994, o ochraně mladistvých pracovníků.

Úmluva MOP č. 138, o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání, 1973 (24/2008 Sb. m. s.).

Úmluva MOP č. 182, o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce, 1999 (90/2002 Sb. m. s.).

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, 1950 (209/1992 Sb.).

Úmluva o právech dítěte, 1989 (104/1991 Sb.).

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Všeobecná deklarace lidských práv, 1948.

Vyhláška č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracovníště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání.

Zákon č. 115/1884 ř. z., o úpravě pracovních poměrů v hornictví, ve znění do 31. 12. 1965.

Zákon č. 91/1918 Sb. o osmihodinové pracovní době, ve znění platném do 31. 12. 1965.

Zákon č. 420/1919 Sb., o práci dětí, ve znění do 31. 12. 1965.

Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění do 31. 12. 2006.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů .

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

d) internetové zdroje

About IPEC. In: *International Labour Organization* [online]. ILO, © 1996 – 2015 [cit. 22. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/ipec/programme/lang--en/index.htm>.

Acceleration action against child labour: ILO Global report on child labour 2010. In: *International Labour Organization* [online]. ILO, © 1996 – 2006 [cit. 22. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/ipecinfo/product/viewProduct.do?productId=13853>.

COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the application of Council Directive 94/33/EC of 22 June 1994 on the protection of young people at work. In: *European Commission* [online]. 2010 [cit. 25. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6185&langId=en>.

Community Charter of the Fundamental Rights of Workers. In: *Association Européenne pour la défense des Droits de l'Homme* [online]. AEDH, © 2007/2008 [cit. 25. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.aedh.eu/The-Community-Charter-of.html>.

Deklarace práv dítěte. In: *Informační centrum vlády* [online]. ICV, © 2012 – 2014 [cit. 21. 3. 2015] Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/tema/deklarace-prav-ditete-63749/tmplid-560/>.

Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). In: *Nový občanský zákoník* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, © 2013 – 2015 [cit. 28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

European Social Charter (revised), CETS no.: 163. In: *Council of Europe – Treaty Office* [online]. Council of Europe, © 2014 – [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/163.htm>.

Listina základních práv. In: *EUR-Lex* [online]. EUR-lex, © 2014 [cit. 26. 3. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1427368424113&uri=URISERV:l33501>.

Marking progress against child labour – Global estimates and trends 2000 – 2012. In: *International Labour Organization* [online]. ILO, © 1996 – 2015 [cit. 22. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_221513/lang--en/index.htm.

Návrh zákona – Pracovní verze návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Justice.cz*. [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, © 2006 – [cit. 28. 5. 2015]. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=337646>.

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákon. In: *Úřad vlády České republiky – Aplikace ODok*. [online]. Vláda ČR, © 2015 [cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9QMEL7OO>.

Organizační struktura OSN. In: *Informační centrum OSN v Praze* [online]. UNIC, © 2015 [cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/organizaeni-struktura/>.

Program pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce. In: *MPSV* [online]. MPSV, © 2002 – 2015 [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z:

<http://www.mpsv.cz/files/clanky/1008/program.pdf>.

Stanovisko MPSV k povolování výkonu činnosti dítěti. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, © 2002 – 2015 [cit. 28. 5. 2015]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/cinnost_ditete.

Vše o OSN. In: *Informační centrum OSN v Praze* [online]. UNIC, © 2015

[cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/vse-o-osn-organy.pdf>.

Worst Forms of Child Labour Recommendation, 1999 (No. 190). In: *International Labour Organization* [online]. ILO, © 1996 – 2013 [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z:

<http://www.ilo.org/public/english/standards/reln/ilc/ilc87/com-chir.htm>.

Zpráva o činnosti Úřadu práce České republiky za rok 2014. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. MPSV, © 2002 – 2015 [cit. 28. 5. 2015]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/upcr/oup/zprocin/zprava_o_cinnosti_up_cr_za_rok_2014.pdf.

Shrnutí

Tématem této diplomové práce je **„Ochrana dětské práce – výkon umělecké, kulturní, sportovní nebo reklamní činnosti dítěte“**.

První kapitola nabízí historický exkurz do vývoje právní úpravy dětské práce na českém území. Jedny z prvních předpisů na ochranu dětí při práci byly vydány již na konci 18. století. Největší rozvoj nastal v průběhu 19. století a především za tzv. První republiky. Úprava dětské práce se od roku 1966 dostala do zákoníku práce č. 65/1965 Sb., kde vydržela (i po přijetí nového zákoníku práce č. 262/2006 Sb.) až do přijetí občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

V druhé kapitole se zaměřujeme na mezinárodní aspekt ochrany dětské práce. Významnou roli zde sehrává na globální úrovni především Organizace spojených národů a její přidružené organizace Dětský fond OSN (UNICEF) a Mezinárodní organizace práce. Zásadou těchto organizací byly přijaty klíčové dokumenty jako např. Úmluva o právech dítěte z r. 1989, Úmluva MOP č. 138, o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání z r. 1973 či Úmluva MOP č. 182, o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce z r. 1999.

Kromě Organizace spojených národů a činnosti jejich přidružených organizací pojednává druhá kapitola též o činnosti na regionální úrovni, kterou představuje Rada Evropy. K nejvýznamnějším dokumentům týkajících se probíraného tématu patří beze sporu Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z r. 1950 a Evropská sociální charta z r. 1961.

V současnosti určitě nejvýznamnější vliv na české právo má právo Evropské unie, kterým se zabývá kapitola třetí této práce. Detailně je rozebrána především Směrnice Rady č. 94/33/ES ze dne 22. 6. 1994, o ochraně mladistvých pracovníků.

V kapitole čtvrté a poslední pojednáváme o současné právní úpravě dětské práce. V úvodu této kapitoly je rozebrán vliv občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. na pracovní právo s důrazem na oblast dotýkající se našeho tématu – na pracovněprávní subjektivitu. Detailnímu rozboru je pak podroben zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., který ve svých § 121 až 124 obsahuje právní úpravu výkonu umělecké, kulturní, sportovní

a reklamní činnosti dítěte. Zaměřujeme se zde hlavně na žádost o povolení výkonu činnosti, řízení o této žádosti, obsahové náležitosti povolení a další aspekty související s výkonem činnosti, např. náhradu škody či bezpečné pracovní podmínky. Výklad této kapitoly je závěrem doplněn o kontrolní mechanismus, který obsahuje zákon o inspekci práce č. 251/2005 Sb.

V závěru je obsaženo hodnocení stávající právní úpravy v České republice a její srovnání s právem mezinárodním a právem Evropské unie. Z právního pohledu je úprava dětské práce v České republice dostačující a poměrně jasná.

Abstract

The topic of this thesis is **“Protection of child labour – children’s performance in artistic, cultural, sports or advertising activities“**.

The first part of this thesis presents the historical excursion to the evolution of the legislation of the child labour in the Czech countries. The first rules on the protection of children at work were adopted already at the end of the 18th century, however the greatest development came during the 19th century and in the days of the “First Republic”. Since 1966, the regulation of the child labour was set in the Labour Code no. 65/1965 Coll., where endured (even after the adoption of the new Labour Code no. 262/2006 Coll.), until the adoption of the Civil Code no. 89/2012 Coll.

The second part is focused on the international aspect of the protection of the child labour. At the global level, the United Nations and its Specialized Agencies and Programmes, such as the International Labour Organization and the United Nations Children’s Fund (UNICEF) take the important part. Thanks to these institutions several key documents, such as The Convention on the Rights of the Child, 1989, ILO Convention No. 138 on the Minimum Age for Admission to Employment and Work, 1973, and ILO Convention No. 182 on the Worst Forms of Child Labour, 1999, have been adopted.

Beside the activities of the United Nations and its specialized agencies and programmes, the second part deals with the activity at the regional level, represented by the Council of Europe. The most important documents related to the discussed topic are indisputably The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 1950, and The European Social Charter, 1961.

At the present days, legislation of the European Union has certainly the most important influence on the Czech law. The third part of this thesis is dedicated only to the European law. Especially the Council Directive 94/33/EC of 22 June 1994, on the protection of young people at work is analyzed in detail.

In the fourth and the last part, there is discussed the current Czech legislation of the child labour. At the beginning of this part the influence of the Civil Code no. 89/2012 Coll. on the labour law is analyzed with emphasis on the subject concerned to our topic – on the

labour-law subjectivity. Subsequently, the Employment Act no. 435/2004 Coll. is dissected. The legislation of the children's performance in artistic, cultural, sports and advertising activities is contained in this Act from section 121 to 124. The analysis is mainly focused on the application for the prior authorization of children's performance in these activities, the application procedure, the content requirements of the authorization and the other aspects related to the performance in these activities, e. g. compensation for damage or safe working conditions. Finally, the comment of this part is completed with the control mechanism, which is included in the Labour Inspection Act no. 251/2005 Coll.

The evaluation of the current Czech legislation and its comparison with the international law and the European law is contained in conclusion. From the legal point of view, the legislation of the child labour in the Czech Republic is sufficient and relatively clear.

Klíčová slova (key words)

Dětská práce – Child labour

Výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dítěte – Children's performance in artistic, cultural, sports or advertising activities

Povolení k výkonu činnosti dítěte – Authorization to children's performance in artistic and similar activities

Příloha - Formulář žádosti o povolení činnosti dítěte

Záznam úřadu práce o dni podání žádosti:

ŽÁDOST O POVOLENÍ ČINNOSTI DÍTĚTE

(§ 122 odst. 3 a 4 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů)

Zákonný zástupce dítěte vyplní části A) a B)

A) Identifikační údaje dítěte:

Příjmení:	Rodné příjmení:	Jméno, popřípadě jména:	
Datum narození:	Místo narození:		
Rodné číslo ¹⁾ :	Státní občanství:		
Povinná školní docházka bude zahájena dne ²⁾ :			
Povinná školní docházka bude ukončena dne ³⁾ :			
Adresa bydliště ⁴⁾ – obec:		Část obce:	
Ulice:	Číslo:	PSC:	

¹⁾ Jen pokud bylo přiděleno.

²⁾ Vyplňte u dítěte, které ještě neplní povinnou školní docházku.

³⁾ Vyplňte u dítěte staršího 15 let, pokud nemá ukončenou povinnou školní docházku.

⁴⁾ Uveďte trvalý pobyt dítěte na území ČR, a pokud jej nemá adresu místa, kde se na území ČR zdržuje.

B) Identifikační údaje zákonného zástupce dítěte:

Příjmení:	Rodné příjmení:	Jméno, popřípadě jména:	Titul:
Datum narození:	Místo narození:		
Rodné číslo ¹⁾ :	Státní občanství:		
Adresa bydliště ⁴⁾ - obec:		Část obce:	
Ulice:	Číslo:	PSC:	
Kontaktní adresa ⁵⁾ - obec:		Část obce:	
Kontaktní telefon ^{*)} :			
Ulice:	Číslo:	PSC:	

⁴⁾ Uveďte trvalý pobyt na území ČR nebo místo, kde se na území ČR zdržujete.

⁵⁾ Vyplňte, není-li totožná s adresou bydliště.

V

dne

.....
podpis zákonného zástupce dítěte

C) Souhlas dítěte⁶⁾:

Souhlasím s vykonáváním níže uvedené činnosti.

Vdne

.....
podpis dítěte

⁶⁾ Vyplňuje se v případě, je-li dítě s ohledem na věk a rozumovou vyspělost schopno vyjádřit svůj názor.

D) Lékařský posudek praktického lékaře pro děti a dorost⁷⁾:

Níže uvedená činnost, kterou bude dítě vykonávat a doba jejího konání je – není ze zdravotního hlediska pro dítě přiměřená a dítě je – není způsobilé ze zdravotního hlediska tuto činnost vykonávat.

Datum vydání posudku:

razítko a podpis lékaře

⁷⁾ Lékařský posudek v době vydání povolení nesmí být starší než 3 měsíce.

Provozovatel činnosti vyplní části F) až I)

F) Povinné pojištění provozovatele pro případ náhrady škody při výkonu činnosti:

Pro případ náhrady škody, ke které by mohlo dojít při výkonu činnosti dítěte, včetně náhrady škody na zdraví, je pojištění sjednáno u:

Číslo pojistky:

G) Provozovatel činnosti:

Právnícká osoba:		
Obchodní firma nebo název:		
Právní forma:	IČ:	
Sídlo:		
Příjmení, jméno, titul osoby oprávněné jednat jménem právnické osoby a kontaktní telefon ⁺⁾ :		
Fyzická osoba podnikající:		
Obchodní firma nebo jméno:		
Příjmení:	Jméno, popřípadě jména:	Titul:
Rodné číslo:	IČ ⁸⁾ :	Kontaktní telef. ⁺⁾ :
Místo podnikání:		
U zahraniční osoby umístění organizační složky v ČR:		

⁸⁾ Vyplňte, pokud bylo identifikační číslo přiděleno.

⁺⁾ Vyplnění těchto údajů je dobrovolné.

